

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/I/2024/36122167901782788

**FENOMÉN DROGOVÝCH KARTELOV A VYBRANÝCH
ZLOČINECKÝCH ŠTRUKTÚR VO SVETE. KOMPARÁCIA
DOPADOV ICH ČINNOSTI NA EKONOMIKU**

(diplomová práca)

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**FENOMÉN DROGOVÝCH KARTELOV A VYBRANÝCH
ZLOČINECKÝCH ŠTRUKTÚR VO SVETE. KOMPARÁCIA
DOPADOV ICH ČINNOSTI NA EKONOMIKU**

(diplomová práca)

Študijný program:

Hospodárska diplomacia

Študijný odbor:

Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko:

Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie

Vedúci záverečnej práce:

Ing. Boris Dziura, PhD.

Bratislava 2024

Bc. Liliana Čepčeková

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

„Týmto úprimne vyhlasujem, že diplomovú prácu na tému *Fenomén drogových kartelov a vybraných zločineckých štruktúr vo svete. Komparácia dopadov ich činnosti na ekonomiku* som spracovala samostatne pod dozorom môjho školiteľa. Všetky zdroje a pramene informácií, ktoré boli použité na napísanie tejto diplomovej práce, boli správne citované a uvedené v zozname použitej literatúry.“

2024

.....
(Bc. Liliana Čepčeková)

POĎAKOVANIE

Touto cestou by som sa chcela veľmi poďakovať môjmu vedúcemu diplomovej práce Ing. Boris Dziura, PhD., za jeho dôležité, významné rady a odborný prístup, ktorý mi poskytoval od začiatku nášho spoločného stretnutia.

ABSTRAKT

ČEPČEKOVÁ, Liliana: *Fenomén drogových kartelov a vybraných zločineckých štruktúr vo svete. Komparácia dopadov ich činností na ekonomiku.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných hospodárskych vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Boris Dziura, PhD. Bratislava: FMV, 2024, 82 s.

Cieľom záverečnej diplomovej práce je zistiť dopady drogových kartelov a zločineckých štruktúr na ekonomický vývoj vybraných krajín. Štruktúra práce je prerozdelená do troch kapitol a viacero podkapitol. Práca obsahuje osem grafov a dve tabuľky. Prvá kapitola diplomovej práce sa venuje definícii drogového kartelu a zločineckej štruktúry, a zároveň ich rozdielu. Popisuje historický vývoj organizovaných skupín, ktoré prispeli k formovaniu dnešných šiestich krajín. Druhá kapitola je venovaná hlavným cieľom práce, metodike a čiastkovým cieľom, ktoré podporujú hlavné ciele. V poslednej kapitole je popísaný dopad organizovaných štruktúr na ekonomiku, spoločnosť a bezpečnosť krajín. Výsledkom riešenia práce je, že tieto skupiny sú zodpovedné za ekonomickú nestabilitu krajiny, jej obmedzenú konkurencie schopnosť v globálnom kontexte a v neposlednom rade za ohrozenú bezpečnosť krajiny a obyvateľov.

Kľúčové slová :

drogový kartel, mafia, ekonomika, bezpečnosť, spoločnosť

ABSTRACT

ČEPČEKOVÁ, Liliana: *The phenomenon of drug cartels and selected criminal structures in the world. Comparison of the impact of their activities on the economy.* – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor: Ing. Boris Dziura, PhD. Bratislava: FMV, 2024, 82 p.

The aim of the final thesis is to determine the impact of drug cartels and criminal structures on the economic development of selected countries. The structure of the work is divided into three chapters and several subsections. The work contains eight graphs and two tables. The first chapter of the thesis is devoted to the definition of the drug cartel and the criminal structure, as well as their difference. It describes the historical development of organized groups that contributed to the formation of today's six countries. The second chapter is dedicated to the main goals of the work, methodology and sub-goals that support the main goals. The last chapter describes the impact of organized structures on the economy, society and security of countries. The result of the solution of the work is that these groups are responsible for the economic instability of the country, its limited ability to compete in the global context and, last but not least, for the threatened security of the country and its inhabitants.

Keywords:

drug cartel, mafia, economy, security, society

Obsah

<i>Úvod</i>	11
1 <i>Súčasný stav riešenej problematiky</i>	12
1.1 Vymedzenie pojmu drogový kartel	12
1.1.1 Obchodovanie s drogami	13
1.1.2 Medzinárodný Legislatívny Rámec Kontroly Drog.....	13
1.1.3 Korupcia a jej vplyv na medzinárodný obchod s drogami.....	14
1.2 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Afrike	15
1.2.1 Rozmanitosť drogových substancií v Afrike.....	16
1.3 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Brazílii	17
1.3.1 Rozmanitosť drogových substancií v Brazílii.....	18
1.4 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Afganistane	19
1.4.1 Rozmanitosť drogových substancií v Afganistane	20
1.5 Vymedzenie pojmu zločinecká štruktúra	21
1.6 Historický pôvod a vývoj mafie v Taliansku	23
1.6.1 Analýza aktivít organizovaného zločinu v Taliansku	24
1.7 Historický pôvod a vývoj mafie v Japonsku	26
1.7.1 Analýza aktivít organizovaného zločinu v Japonsku.....	26
1.8 Historický pôvod a vývoj mafie v Rusku	27
1.8.1 Analýza aktivít organizovaného zločinu v Rusku.....	29
1.9 Rozdiel medzi kartelom a mafiou	30
2 <i>Vymedzenie cieľov a metodika práce</i>	31
3 <i>Vplyv drogových kartelov a zločineckých štruktúr na ekonomiku a spoločnosť vybraných krajín</i>	32
3.1 Drogové kartely v Afrike: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť	32
3.2 Drogové kartely v Brazílii: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť	39
3.3 Drogové kartely v Afganistane: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť ..	43
3.3.1 Konsolidácia drogovej ekonomiky v Afganistane	48

3.4	Talianska zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť	49
3.5	Japonská zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť	54
3.6	Ruská zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť	60
3.7	Rozmery globálnej trestnej činnosti: Odhadované príjmy z nelegálneho obchodu	66
<i>Diskusia</i>		68
<i>Záver</i>		69
<i>Zoznam použitej literatúry</i>		72

Zoznam skratiek

ATS- Drogy amfetamínového typu

ATTA- Afganská daňová správa

AUPA- Program Africkej únie pre mier a bezpečnosť

CESEC- Centrum pre štúdium bezpečnosti a občianstva

CIA- Ústredná spravodajská služba v Japonsku

CNPA- Afganská protidrogová polícia

DEA- Úrad pre kontrolu s drogami

FSB- Federálna bezpečnostná služba v Taliansku

HDP- Hrubý domáci produkt

HIV- Vírus ľudskej imunitnej nedostatočnosti

INCB- Medzinárodný výbor pre kontrolu omamných látok

ISI- Pakistanská spravodajská agentúra

LDP- Liberálno-demokratická strana v Japonsku

LSD- Dietylamid kyseliny lysergovej

MMF- Medzinárodný menový fond

NATO- Organizácia Severoatlantickej zmluvy

OCCRP- Projekt na sledovanie korupcie a organizovaného zločinu

OSN- Organizácia Spojených národov

PZI- Priame zahraničné investície

RAF- Frakcia Červenej armády

ROC- Ruský organizovaný zločin

UNDP- Rozvojový program Spojených národov

UNODC- Úrad OSN pre drogy a kriminalitu

USIP- Inštitút mieru v Spojených štátoch

WEF- Svetové ekonomické fórum

ZSSR- Zväz sovietskych socialistických republík

Úvod

Vo svete existuje početné množstvo krajín, ktoré sú ovplyvňované drogovými kartelmi alebo zločineckými štruktúrami. Je možné konštatovať, že každá krajina má minimálne jednu z týchto organizácií, či už ide o ekonomicky silné alebo slabé štáty. V krajine akou je Afrika majú drogové kartely značné dopady na ekonomický chod krajiny, jej ekonomiky sú často malé, čo ich robí zraniteľnejšími voči cenovým fluktuáciám vo svete, a preto je tam čoraz viac rozšírená kriminalita, pretože obyvateľom zabezpečuje organizovaný zločin stály príjem.

Naozaj je kriminalita čoraz vážnejším problémom svetovej ekonomickej stability? Aby sme dokázali odpovedať na túto otázku, je dôležité sa pozrieť na faktory, ktoré ju ovplyvňujú. Pre to sme si vyčlenili šesť rôznych regiónov, aby sme dokázali určiť závažnosť tejto problematiky na rozsiahlejšej svetovej populácii, či ekonomike.

Všetkých šesť území bolo už v minulosti spájaných s kriminalitou, ktorá ich ovplyvňuje až po súčasnosť. Faktory, ktoré ovplyvnili rozvoj kriminality sú nestabilná ekonomická situácia, nestabilná vláda, nedostatočné legislatívne opatrenia alebo korupcia vo vnútroštátnom systéme vlády. Vo všetkých krajinách prevládajú tieto charakteristiky, čo prinútilo bežné obyvateľstvo, aby sa zapojili do nelegálneho systému na zabezpečenie si trvalého finančného príjmu najmä počas hospodárskej recesii, kedy je ťažšie si zaobstaráť legitímne zamestnanie, aj napriek tomu, že sa vedome vystavujú hrozbe.

Napriek medzinárodnému úsiliu a pomoci týmto krajinám, nie je možné obmedziť dopady alebo ich aspoň stabilizovať na nižšej úrovni. Afrika, Brazília a Afganistan, ktoré čelia najmä problému drogových kartelov je táto situácia, tak alarmujúca, že si vyžaduje veľké úsilie a zavedenie nových, prísnejších opatrení, čo by mohlo prispieť k eliminácii týchto nežiadúcich skupín. Taliansko, Japonsko a Rusko sa potykajú najmä so zločineckými štruktúrami, ktoré úspešne prenikajú do štátnej legitimacy. Všetky tieto krajiny sú obrazom slabej ekonomickej stability, politickej a bezpečnostnej situácie, ktoré negatívne ovplyvňujú kriminalitu krajiny, aj za hranice vlastného štátu. Pre lepšie smerovanie by mali budovať krajiny systém, ktorý je ekonomicky a politicky stabilný, prijímať nevyhnutné opatrenia a mali by sa snažiť zabezpečiť hospodársky silné ekonomické sektory.

1 Súčasný stav riešenej problematiky

V tejto kapitole sa budeme zaoberať charakteristikou drogových kartelov a zločineckých štruktúr. Vymedzíme si krajiny, ktorým sa budeme venovať v diplomovej práci, analyzujeme ako začali vznikať jednotlivé štruktúry, a čo ovplyvnilo ich vznik. Zároveň si priblížime ich historické pozadie a ich vplyv na bezpečnosť krajiny.

1.1 Vymedzenie pojmu drogový kartel

Drogový kartel je skupina nezávislých organizácií, ktoré spolupracujú na distribúcii nelegálnych látok.¹ Medzi dôvody, ktoré ovplyvňujú organizácie obchodujúce s drogami, aby vytvorili kartel, patrí napríklad väčšia stabilnosť a organizovanosť. Ďalším dôvodom, prečo vznikajú drogové kartely, je spájanie rôznych skupín „drogových bossov.“ Výsledkom je, že mnoho nezávislých syndikátov navzájom spolupracuje s cieľom riešiť svoje slabé stránky. Napríklad, ak má kartel silné spojenie s pestovateľmi marihuany, možno bude musieť spolupracovať s inou organizáciou, ktorá má potrebné odborné znalosti na premenu rastliny na vysokokvalitnú drogu. Odlišná zločinecká sieť môže byť tiež schopná získať kupcov z iných krajín. Modernejšou formou fungovania drogového kartelu je výmena služieb a tovaru medzi súperiacimi zločineckými skupinami.²

Problematika obchodovania s drogami si pre svoju závažnosť získala pozornosť medzinárodných organizácií a odborníkov.³ Obchodovanie s drogami je definované ako akt premiestňovania drog z jedného miesta na druhé. Obchodovanie s drogami je fenomén, ktorému definícia tohto pojmu nevyhovuje. Ide o mnohostrannú trestnú činnosť, ktorá zahŕňa rôzne aspekty nelegálnych látok.⁴

¹HICKEY, Eric. *Encyclopedia of Murder and Violent Crime* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Thousand Oaks: Sage Publications, 2003. 550 s. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://books.google.cz/books?id=dDOW75aJMR8C>

²taktiež

³MUTASEM, Mohammad. *Drug Trafficking in Afghanistan: Criminalization, Investigation and Prosecution*. [elektronický zdroj]. Hamburg. Dostupné na: <https://lnk.sk/dcjm>

⁴taktiež

1.1.1 Obchodovanie s drogami

Obchodovanie s drogami zahŕňa prepravu nelegálnych látok cez medzinárodné hranice.⁵ Ekonomické analýzy obchodu ukazujú, že účastníci nelegálneho obchodu s drogami sú často znevýhodnení. Zisky generované obchodovaním s drogami sa často sústreďujú medzi malý počet obchodníkov na vysokej úrovni. Na druhej strane analýzy na úrovni jednotlivých krajín ukazujú, že stratégie zamerané na zvyšovanie cien nelegálnych látok v cieľových krajinách zlyhávajú. Tiež naznačujú, že obchod s drogami zahŕňa prevod finančných prostriedkov do krajín, ktoré sú tranzitom alebo zdrojom. Pochopenie historických a politických faktorov, ktoré prispeli k rozvoju výroby drog v Afganistane, môže byť užitočné pri identifikácii faktorov, ktoré viedli k tomu, že sa krajina stala hlavným dodávateľom nelegálnych látok. Napríklad geografické a kultúrne charakteristiky krajiny prispeli k rozvoju jej drogového priemyslu. Je dôležité poznamenať, že krajiny, v ktorých sa nachádza nelegálny drogový obchod, zvyčajne nezastávajú popredné miesta v globálnych ekonomických organizáciách. Podľa rôznych štúdií Chase-Dunna a jeho kolegov sa väčšina empirických prác o svetových systémoch spolieha na sieťovú analýzu a dáta. Ukázalo sa, že obchodovanie s drogami funguje v štruktúre, ktorá je neformálna aj formálna. Krajiny, ktoré sú zapojené do nezákonného obchodu s drogami, sa prepájajú. Dynamika obchodovania s drogami je zložitá a vyžaduje si hlbšie pochopenie svetového systému a zapojených sietí.⁶

1.1.2 Medzinárodný Legislatívny Rámec Kontroly Drog

Obchodovanie s drogami sa považuje za najvýznamnejší nezákonný produkt.⁷ Existujú rôzne medzinárodné dohovory, ktoré upravujú činnosti súvisiace s výrobou, obchodovaním a distribúciou nelegálnych drog. V roku 1961 bol vytvorený Dohovor OSN o omamných látkach s cieľom posilniť kontrolu drog zlúčením existujúcich zmlúv a zriadením nezávislého

⁵BOIVIN, Rémi. *Drug trafficking networks in the world-economy* [elektronický zdroj]. Research Gate, [2013], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/bxit>

⁶taktiež

⁷UNODC. *Drug trafficking*. [elektronický zdroj]. UNODC, [2018], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/drug-trafficking.html>

výboru na ich reguláciu. Jeho cieľom bolo zabezpečiť dostatočné zásobovanie týmito liekmi na vedecké a lekárske účely a zároveň zabrániť nezákonnému zneužívaniu. INCB má právomoc kontrolovať viac ako 120 psychoaktívnych látok. V roku 1971 bola podpísaná zmluva, ktorá rozšírila dosah systému o určité trankvilizéry, stimulanty a halucinogénne drogy ako LSD. V roku 1988 OSN prijala ďalšiu komplexnú dohodu na zlepšenie kontroly výroby a obchodovania s nelegálnymi drogami. Jeho súčasťou bolo rozšírenie režimu o látky používané pri nezákonnej výrobe kontrolovaných drog. Cieľom tejto novej dohody bolo posilniť medzinárodnú spoluprácu v boji proti nadnárodnému organizovanému zločinu.⁸

1.1.3 Korupcia a jej vplyv na medzinárodný obchod s drogami

Podľa výskumu UNODC o obchodovaní s drogami sú slabé presadzovanie zákonov a korupcia jednými z faktorov, ktoré prispievajú k odolnosti nezákonného trhu.⁹ Tento problém ovplyvnil rôzne inštitúcie, ako napríklad systém trestného súdnictva, zdravotníctvo a eradikačné tímy. Podľa Svetovej banky a MMF korupcia podkopáva snahy o riešenie chudoby a zvyšuje úroveň rozdielov v príjmoch, čo podnecuje užívanie nelegálnych drog a vedie k väčšej nestabilite. Jedným z najúčinnějších spôsobov boja proti nelegálnemu obchodu s drogami je sledovanie toku financií. Posilnenie medzinárodnej spolupráce v boji proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu môže pomôcť zabrániť tomu, aby nezákonné činnosti mali škodlivé sociálne a ekonomické dôsledky.¹⁰

⁸ taktiež

⁹UNODC. *Drug trafficking*. [elektronický zdroj]. UNODC, [2018], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/drug-trafficking.html>

¹⁰taktiež

1.2 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Afrike

Geografická poloha a obchodné väzby s inými krajinami, ako je Severná Amerika, Európa a Ázia, robia z Južnej Afriky atraktívnu tranzitnú krajinu pre nelegálne drogy.¹¹ Geografická, politická a ekonomická izolácia Južnej Afriky jej v posledných desaťročiach zabránila stať sa hlavným výrobcom a dodávateľom nelegálnych drog. To sa nakoniec zmenilo v 90. rokoch, keď sa krajina stala medzinárodným hráčom. Moderná dopravná a komunikačná infraštruktúra, ako aj priepustné hranice Juhoafrickej republiky prispeli v 90. rokoch k atraktívnosti krajiny ako centra obchodovania s drogami. Po voľbách novej vlády v roku 1994 bol v krajine zaznamenaný nárast zneužívania drog a obchodovania s nimi. Zvýšené užívanie nelegálnych drog v dôsledku uvoľnenia hraničných kontrol a medzinárodného obchodu sa pripisuje nárastu obchodovania s drogami. Infraštruktúra Južnej Afriky, ktorá zahŕňa námorné prístavy, letiská, železnice a telekomunikačné zariadenia, je na veľmi dobrej úrovni. Nárast nelegálnych drog v Južnej Afrike možno pripísať rôznym faktorom. Niektoré z nich zahŕňajú zvyšujúci sa počet nelegálnych a legálnych prisťahovalcov, odstránenie režimu apartheidu, politickú a sociálnu slobodu, ktorá viedla k vzniku nových hnutí. V roku 1928 juhoafrické úrady vytvorili prvú krajinu, ktorá zaviedla protidrogovú legislatívu, ktorá špecificky rieši užívanie marihuany. Marihuanu dlho užívalo len africké obyvateľstvo. Metakvalon, droga, ktorá sa po druhej svetovej vojne objavila ako významná psychoaktívna látka, bola oficiálne stiahnutá z trhu po zistení jej potenciálu zneužívania. Od stiahnutia lieku z trhu sa do krajiny pašovali tablety metakvalonu z Indie a ďalších susedných afrických krajín. Zneužívanie marihuany bolo spočiatku rozšírené medzi indickou populáciou Južnej Afriky. Dnes je marihuana druhou najčastejšie zneužívanou látkou v krajine. Niektoré zo skupín bojujúcich proti režimu apartheidu boli obvinené z účasti na nezákonnej výrobe a obchodovaní v 80. a 90. rokoch 20. storočia. Verilo sa tiež, že vláda bola zapojená do pašovania nelegálnych drog určitým etnickým skupinám, aby si udržala svoju politickú a sociálnu kontrolu. Extáza a amfetamíny sa stali bežnejšími v 90. rokoch. Táto zmena sa začala diať v 80. rokoch 20. storočia. Odkedy sa však v Južnej Afrike zvýšila dostupnosť rôznych drog, ako sú amfetamíny

¹¹UNODC. *South Africa country profile on drugs and crime*. [elektronický zdroj]. UNODC, [1999], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/southafrica/sa_drug.pdf

a extáza, stala sa hlavným dodávateľom nelegálnych látok do iných krajín. Je to preto, že Nigérijčania sú známi organizáciou drogových sietí v krajine.¹²

Napriek používaniu marihuanovej živice niektorými sektami v Severnej Afrike, napríklad Súfijmi, nebolo užívanie drogy známej ako „hašiš“ na celom kontinente rozšírené.¹³ Situácia na kontinente sa drasticky zmenila v dôsledku urbanistického a priemyselného rozvoja, ku ktorému došlo v nasledujúcich desaťročiach.¹⁴

1.2.1 Rozmanitosť drogových substancií v Afrike

Hoci „kanabis“ môže rásť divoko v rôznych častiach Afriky, je nezákonné pestovať ho.¹⁵ Je považovaný za najviac zneužívanú nelegálnu látku v regióne. Krajiny Východnej Afriky, ako Somálsko a Etiópia, sú známe používaním „khatu.“ Hoci „kanabis“ nepochádza z tohto kontinentu, v Západnej Afrike je stále veľmi zneužívaný. V Nigérii je známe, že tínedžeri začínajú užívať marihuanu vo veku 14 rokov. V krajinách ako Somálsko, Keňa, Etiópia a Madagaskar je používanie a pestovanie „khat“ spoločensky akceptované. V niektorých krajinách, ako sú tieto, je používanie tejto rastliny obmedzené, aby sa zabránilo jej pestovaniu. Podľa bývalého ministra zahraničných vecí Etiópie, G. Workneha, je známe, že študenti používajú „khat“ na zlepšenie svojho výkonu, zatiaľ čo vodičom nákladných vozidiel a robotníkom poskytuje energiu, ktorú potrebujú na výkon svojej práce. Hoci na užívanie amfetamínov neexistuje medicínsky dôvod, do Afriky sa stále bežne dováža. Tieto látky sa často pašujú na kontinent a predávajú sa na otvorených trhoch a prostredníctvom obchodov s patentovanými liekmi. Niektoré krajiny, ako napríklad Sudán a Somálsko, nehlásili prípady zneužívania amfetamínov. Na Maurícií je známe, že niektorí ľudia užívajú ópium spolu s alkoholom alebo „kanabisom.“ Užívanie tejto drogy je hlavne medzi čínskymi etnickými

¹²taktiež

¹³UNITED NATIONS. *Bulletin on narcotics: Double issue on the nature and extent of drug abuse problems and social responses* [elektronický zdroj]. 38 vyd. Vienna, [1986], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/119678NCJRS.pdf>

¹⁴taktiež

¹⁵UNITED NATIONS. *Bulletin on narcotics: Double issue on the nature and extent of drug abuse problems and social responses*. [elektronický zdroj]. 38 vyd. Vienna, , [1986], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/119678NCJRS.pdf>

komunitami v krajine. U sudánskych detí bol zaznamenaný nárast zneužívania benzínu inhaláciou. Nedávne správy z Kene, Somálska, Svazijska a Zambie naznačujú zneužívanie lepidla a benzínu „šnupaním,“ hoci rozsah takéhoto zneužívania sa v jednotlivých krajinách líši. Najnovšie správy z Etiópie naznačujú, že zneužívanie lepidla a benzínu je rozšírené medzi mladistvými.¹⁶

1.3 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Brazílii

Urbanizácia a rastúca sociálna nerovnosť Brazílie sú niektoré z faktorov, ktoré viedli k rýchlemu nárastu kriminálnej činnosti v krajine.¹⁷ Počas 70. rokov sa viac ako polovica obyvateľov krajiny presťahovala do mestských oblastí kvôli lepším pracovným podmienkam. Rýchly rast miest viedol k vytvoreniu faviel. Nedostatočná prítomnosť štátu a vysoká miera nezamestnanosti prispeli k nárastu kriminality. V Brazílii bol väzenský systém ústredným prvkom rozvoja zločineckých skupín. K nárastu násilnej kriminality prispeli aj vonkajšie a ekonomické faktory. V dôsledku toho sa obchod s drogami stal lukratívnym, čo viedlo k vzniku skupín organizovaného zločinu v Brazílii.¹⁸

Brazília bola hlavným prekladiskom juhoamerických drog určených pre Európu a USA, zároveň sa stala centrom pre obchodovanie s narkotikami.¹⁹ Hoci sa organizovaný zločin v krajine zameriaval najmä na hazardné hry, medzinárodné trendy viedli k vzniku lukratívnejších drogových organizácií. V 80. rokoch sa obchodníci s drogami z Južnej Ameriky snažili rozšíriť svoj dosah do iných krajín vytvorením nových ciest na prepravu svojich drog cez Brazíliu. To sa zhodovalo s nárastom násilných trestných činov. To viedlo k rastúcej kriminalite v krajine, najmä v najchudobnejších oblastiach.²⁰

¹⁶taktiež

¹⁷ACLED. *Brazil: Coding decisions on gangs, unidentified armed groups, state forces, and more* [elektronický zdroj]. ACLED, [2023], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/zxpg>

¹⁸taktiež

¹⁹SMITH, Alexandra. *Recent Central American History: Historical Background on Drugs in Brazil* [elektronický zdroj]. UVM, [2020], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://blog.uvm.edu/sosten-centralamerica/2020/05/14/historical-background-on-drugs-in-brazil/>

²⁰taktiež

Štruktúra, operácie a profil zločineckých organizácií pôsobiacich na brazílskom trhu s nelegálnymi drogami sa za posledné desaťročie výrazne zmenili.²¹ Tieto zmeny odrážajú vývoj globálneho trhu s drogami. Vzhľadom na rozsiahle pozemné hranice krajiny, ktoré sú spojené s oblasťami výroby kokaínu, sa Brazília stala hlavným tranzitným bodom pre juhoamerické drogy. Tok nelegálnych drog do Brazílie je hlavným faktorom, ktorý ovplyvňuje nelegálne trhy v krajine a užívanie drog.²²

1.3.1 Rozmanitosť drogových substancií v Brazílii

Brazília je najväčším užívateľom kokaínu vo svete.²³ V poslednom desaťročí sa v Brazílii výrazne zvýšila spotreba nelegálnych drog, akými sú „crack“ a kokaín.²⁴ Nárast mestského obyvateľstva a zvyšujúci sa disponibilný príjem sú niektoré z faktorov, ktoré prispeli k nárastu užívania drog. „Drogoví bossovia“ v Rio de Janeiro sa roky vyhýbali komercializácii udržiavaním vysokej kapacity a nižšej ziskovej marže. Hoci kokaín bol spočiatku dostupný v uliciach Sao Paulo počas 90. rokov, v krajine sa vo veľkej miere distribuoval až v roku 2001. V Rio de Janeiro bola komercializácia tejto drogy zakázaná len do roku 2001. Po roku 2001 sa „crack“ začal predávať, keď veľká zločinecká organizácia v Brazílii začala tlačiť na svojich členov. Primeiro Comando da Capital, organizovaná skupina so sídlom v Sao Paulo odmietlo predávať drogy iným zločineckým organizáciám v Rio de Janeiro. To viedlo k nárastu používania „cracku“ v krajine.²⁵

²¹MIRAGLIA, Paula. *Drugs and Drug Trafficking in Brazil: Trends and Policies*. [elektronický zdroj]. Foreign Policy at Brookings, [2016], online. 10. s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/miraglia-brazil-final.pdf>

²²taktiež

²³CIA. *Brazil: South America*. [elektronický zdroj]. WFB [2024], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/brazil/>

²⁴MIRAGLIA, Paula. *Drugs and Drug Trafficking in Brazil: Trends and Policies*. [elektronický zdroj]. Foreign Policy at Brookings, [2016], online. 10. s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/miraglia-brazil-final.pdf>

²⁵taktiež

1.4 Historický pôvod a vývoj drogových kartelov v Afganistane

Na rozdiel od svojich susedov, akými sú Čína a Irán, nebola považovaná za hlavného výrobcu a užívateľa nelegálnych drog.²⁶

Invázia Sovietskeho zväzu do Afganistanu bola jedným z mnohých medzinárodných a národných incidentov, ktoré ovplyvnili drogový problém v krajine. Spustilo to aj výrazný nárast pestovania a obchodovania s nelegálnymi drogami.²⁷

Taliban nevyužíval obchod s drogami počas 90. rokov z finančných dôvodov.²⁸ Urobili to preto, aby zvýšili svoje vojenské schopnosti. Hnutie, ktoré vzniklo v južnej provincii Kandaháru v Afganistane v roku 1994, pochádza z rôznych zdrojov, napríklad zo Saudskej Arábie a Pakistanu. Z týchto krajín boli získané aj prevádzkové kapacity a finančné zdroje. Okrem toho dokázala využiť nelegálnu dopravu prostredníctvom dohody o tranzitnom obchode krajiny. K rýchlej expanzii Talibanu po celej krajine však došlo skôr, ako začali využívať nezákonný obchod s drogami. Ich politická moc sa upevnila po vojenskej expanzii, čo ich motivovalo k obchodu s drogami. Pakistanská spravodajská agentúra známa ako ISI umožnila Talibanu nábor obyvateľov, ktorí predtým slúžili ako veteráni v utečeneckých táboroch v krajine. Skupina spočiatku považovala výrobu drog za islamskú záležitosť a chceli tomu zabrániť. Koncom roku 1994 a začiatkom roku 1995 sa Taliban presťahoval z Kandaháru do údolia Helmand, ktoré bolo hlavnou oblasťou pestovania ópia v krajine. Zaviazali sa ukončiť obchod s drogami vydaním série oznámení. Nástup militantnej skupiny na vojenskú a politickú scénu v regiónoch, kde prebiehalo pestovateľské obdobie ópia, viedol k zníženiu výmery pridelennej na ďalšie pestovateľské obdobie. OSN a USA dúfali, že úsilie Talibanu pomôže zabrániť tomu, aby sa Afganistan stal výrobcom drog. Ich úsilie však nevydržalo. V reakcii na rastúcu produkciu drog Taliban podnikol tvrdé opatrenia proti drogovo závislým. Nelegálny obchod s drogami poskytol Talibanu legitímnosť, pretože predstavoval spoľahlivý zdroj príjmov pre veľkú časť obyvateľstva krajiny. Bol to aj jediný zdroj príjmov, na ktorý sa

²⁶HAQ, Ikramul. *Pak-Afghan Drug Trade in Historical Perspective*. [elektronický zdroj]. Asian Survey, [1996], online. 948 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://procon.bg/article/pak-afghan-drug-trade-historical-perspective>

²⁷KAMMINGA, Jorrit. *Opium Poppy Licensing in Turkey: A model to solve Afghanistan's illegal opium economy?* [elektronický zdroj]. International council on security and development, [2011], online. 63 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/eico>

²⁸FELBAB-BROWN, Vanda. *Pipe dreams: The Taliban and drugs from the 1990s into its new regime*. [elektronický zdroj]. Brookings, [2021], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.brookings.edu/articles/pipe-dreams-the-taliban-and-drugs-from-the-1990s-into-its-new-regime/>

obyvateľstvo mohlo spoľahnúť v ekonomike, ktorá bola vážne poškodená sovietskou inváziou v 80. rokoch. Nezákonné hospodárstvo je na rozdiel od pašovania legálneho tovaru zo strany Afganskej daňovej správy (ATTA) vysoko náročné na pracovnú silu a vidieckemu obyvateľstvu poskytuje spoľahlivý a pravidelný zdroj príjmu. Taliban v roku 2000 zakázal pestovanie ópia, ale nezabránil pašovaniu a predaju nelegálnych drog. Rozhodnutie Talibanu obmedziť výrobu ópia bolo motivované aj jeho túžbou získať medzinárodnú legitimitu. Zákaz pestovania, ktorý bol dočasne zrušený v roku 2001, výrazne zvýšil ceny heroínu. Viedlo to aj k finančným ziskom Talibanu. Vzostup drogovej ekonomiky v Afganistane bol vyvolaný nedostatočným rozvojom krajiny a chudobou, čo boli faktory, ktoré viedli k rozšíreniu tohto problému po celej krajine ešte pred ovládnutím Talibanu.²⁹

1.4.1 Rozmanitosť drogových substancií v Afganistane

Afganistan produkuje väčšinu svetového ópia.³⁰ Pestovanie maku je najlukratívnejšia trhová plodina v krajine a zamestnáva státisíce obyvateľov. Táto pracovne náročná činnosť zvyšuje životnú úroveň priamo zainteresovaných. Bez úrody maku by mnohí obyvatelia Afganistanu neboli schopní uspokojiť svoje základné potreby, ako sú potraviny a vzdelanie.³¹

Afganistan produkuje obrovské množstvo „hašiša“, čo je spracovaná forma marihuany, ktorá sa prepravuje najmä cez stredoázijské republiky a Pakistan.³²

²⁹taktiež

³⁰FAZLI, Shehryar. *Narcotics Smuggling in Afghanistan: Links between Afghanistan and Pakistan* [elektronický zdroj]. The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, [2022], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2022/06/narcotics-smuggling-in-afghanistan-paper.pdf>

³¹taktiež

³²KHAN, Amina. *Afghanistan and the drug trade: Strategic Studies* [elektronický zdroj]. 3. vyd. Institute of Strategic Studies Islamabad, [2015], online. 162-182 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/45242584>

Obchod s marihuanou je ústrednou súčasťou kultúry a politickej ekonómie Afganistanu už dlhú dobu. Rastúci dopyt západných krajín po afganskom „hašiši“ v 60. rokoch viedol k vytvoreniu medzinárodných sietí pašerákov. Táto látka je miestne známa ako „charas“.³³

V krajine sú hlavnými prekurzorovými látkami používanými na výrobu metamfetamínu efedríny, ktoré možno získať z rôznych zdrojov.³⁴ Existujú tri hlavné zdroje efedrínu a pseudoefedrínu, ktoré možno použiť na výrobu metamfetamínu. Ide o produkty afganskej rastliny Ephedra, ktoré sa bežne používajú v liekoch na prechladnutie, a v priemyselnom a objemovom efedríne.³⁵

V Afganistane je metamfetamín dostupný v dvoch hlavných formách: kryštalický a tabletový.³⁶ Podľa forenzného laboratória CNPA v Kábule majú tablety metamfetamínu zvyčajne nízku čistotu. Obsahujú tiež rôzne látky, ako je paracetamol, dextrometorfan, kofeín a difenhydramín. Kryštalický metamfetamín sa častejšie predáva vo forme vyššej čistoty. Podľa lekárov a zariadení na liečbu drogovej závislosti v afganských provinciách Herat, Kábul, Nangarhár a Mazar-i-Sharif sa výraz „sheesha“ vzťahuje na látku metamfetamín. V Kábule miestne názvy pre túto drogu zahŕňajú „ashkkhuda“ alebo „ashklily“. V afganskej provincii Nangarhár je názov pre kryštalový metamfetamín „jakh“, čo doslova znamená „ľad“.³⁷

1.5 Vymedzenie pojmu zločinecká štruktúra

Nadnárodné zločinecké skupiny, ako napríklad skupiny pôsobiace v oblasti organizovaného zločinu, sa zvyčajne zameriavajú na zapájanie sa do nelegálnych aktivít

³³BRADFORD, James. – MANSFIELD, David. *Known Unknowns and Unknown Knowns: What we know about the cannabis and the Hashish trade in Afghanistan* [elektronický zdroj]. Open Edition Journals, [2019], online. 13 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://journals.openedition.org/echogeo/17626>

³⁴UNODC. *Understanding Illegal Methamphetamine Manufacture in Afghanistan* [elektronický zdroj]. UNODC, [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/briefs/Methamphetamine_Manufacture_in_Afghanistan.pdf

³⁵taktiež

³⁶Abdul, Mohamand et al. *Afghanistan Synthetic Drugs Situation Assessment: UNODC Global SMART Programme* [elektronický zdroj]. UNODC, [2017], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/scientific/Afghanistan_Synthetic_Drugs_Assessment-2017.pdf

³⁷taktiež

za účelom zisku.³⁸ Skupiny organizovaného zločinu sa pri plnení svojich cieľov a kontrole svojich operácií často spoliehajú na teror a strach. Zároveň využívajú taktiku, ktorú používajú autoritárske režimy, aby si udržali svoju moc. V niektorých prípadoch zločinecké skupiny nútia ľudí, aby s nimi obchodovali, napríklad vymáhajú peniaze od obchodníkov.³⁹

Členovia organizovaného zločinu sa líšia od ostatných zločincov svojimi črtami, ako je ich lojalita k rodinám, česť a kultúrny význam smrti.⁴⁰ Ich vzťah s vládou je tiež odlišný od vzťahu obyčajných zločincov. Na dosiahnutie svojich cieľov sa tieto zločinecké organizácie uchylujú k rôznym metódam, ako je korupcia, násilie a ovplyvňovanie. Niektoré z bežných kriminálnych aktivít, na ktorých sa podieľajú skupiny organizovaného zločinu, zahŕňajú hazardné hry, prostitúciu, obchodovanie s drogami a vydieranie. Ak sú ich vodcovia zadržaní, mafie zostávajú funkčné ako nezávislé sociálne štruktúry.⁴¹

Vzostup organizovaného zločinu sa stal hlavným problémom orgánov činných v trestnom konaní a verejnosti.⁴² Organizovaný zločin preniká do politických a ekonomických štruktúr krajiny. To naznačuje, že organizovaný zločin je novým fenoménom. Predstavuje hrozbu pre bezpečnosť a stabilitu spoločnosti. Ide o spoločensky závažný jav, ktorý má vysokú organizačnú úroveň. Jednou z hlavných charakteristík pojmu organizovaný zločin je, že označuje spôsob alebo proces zločinu namiesto jednej zločineckej skupiny. Je to preto, že organizovaný zločin zahŕňa vykonávanie svojich aktivít v rozsiahlej geografickej oblasti. To pridáva fenoménu ďalšiu vrstvu zložitosti a robí z neho hrozbu pre spoločnosť.⁴³

³⁸MACIONIS, John. – GERBER, Linda. *Sociology*. 7. vyd. Toronto, Ontario: Pearson Education Canada, 2010. 688 s. [cit. 2024-03-01] ISBN: 978-01-380-0270-1

³⁹taktiež

⁴⁰CRETIN, Thierry. What is a Mafia? Attempted Definition of Mafias. [elektronický zdroj]. France, [1995], online. 18 s. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/what-mafia-attempted-definition-mafias>

⁴¹taktiež

⁴²SMOLÍK J. et al. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v súčasnom svete*. 1. vyd. Brno: Medzinárodní politologický ústav, 2007. 204 s. ISBN: 978-80-210-4438-8

⁴³taktiež

Organizovaný zločin zahŕňa dva hlavné typy činností: primárny a sekundárny.⁴⁴ Primárne aktivity zahŕňajú obchodovanie s nezákonnými látkami a inými komoditami. Pojem sekundárne činnosti sa vzťahuje na činnosti, ktoré pomáhajú alebo chránia jednotlivcov zapojených do páchania trestnej činnosti. Tieto aktivity sa často označujú ako spúšťače organizovaného zločinu.⁴⁵

1.6 Historický pôvod a vývoj mafie v Taliansku

História Sicílie a jej spojenie s mafiou je veľmi rôznorodé.⁴⁶ Jej geografická poloha ju robí vhodným miestom pre kolonizáciu a obchod. Slúžil aj ako vstupná brána do Jadranu, Severnej Afriky a Stredozemného mora. Hoci sa pojem mafia často spája s talianskou skupinou organizovaného zločinu, počiatky tejto organizácie možno vystopovať až do prvých rokov tejto krajiny. Aké faktory teda prispievajú k rozvoju takéhoto násillia na Sicílii? Vznik týchto nových organizácií znamenal aj začiatok strednej triedy. Koncom 18. a 19. storočia, keď sa na Sicílii neobjavili žiadne nové demokratické myšlienky, začali rôzne mocné skupiny v regióne vytvárať medzi sebou spojenectvá. Keď sa členovia bratstiev začali spájať s vládou, podarilo sa im získať aj politické konexie, ktoré im umožnili vykonávať činnosť bez zásahov úradov. V roku 1860, keď sa Taliansko snažilo zjednotiť, sa veliteľ hnutia Giuseppe Garibaldi vylodil na Sicílii a vyhlásil sa za diktátora a vytvoril novú vládnu triedu. V tomto období vzrástla miera násillia a kriminality. Mafia si založila svoj vlastný súdny systém a ekonomické trhy, tie im umožnili prosperovať. Keď sa Taliansko snažilo integrovať Sicíliu do svojej národnej vlády, bola to náročná úloha. Obyvatelia Sicílie neustále bojovali s mafiou o moc. V dôsledku neusporiadaného a historicky zlého právneho systému v regióne verejnosť začala oceňovať súkromnú justíciu. To umožnilo mafii stať sa mocnou silou v politickom a súdnom systéme krajiny. Mafia mala spoločensko-kultúrnu aj štátnu moc. Podľa Talianov sicílska vláda nikdy nebola schopná účinne bojovať proti kriminalite, pretože bola jedinou možnosťou pre stabilitu.

⁴⁴MORGAN, Anthony.- DOWLING, Christopher. *Trends and issues in crime and criminal justice: Enablers of illicit drug trafficking by organised crime groups* [elektronický zdroj]. Australian Government: Australian Institute of Criminology, [2023], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/369058624_Enablers_of_illicit_drug_trafficking_by_organised_crime_groups

⁴⁵taktiež

⁴⁶UMICH. *History of Sicily and the Origins of the Mafia* [elektronický zdroj]. UMICH, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://websites.umich.edu/~thefafia/RevisedHistory.htm>

Po nástupe novej talianskej vlády sa stali z miestnych vodcov mafie správcovia vidieckych a miestnych úradov. Mafia vykonala sériu politických vražd po celej Sicílii a tí, ktorí boli proti jej operáciám, boli okamžite zabití. V čase Risorgimenta začala mafia preberať významnejšiu úlohu v politike regiónu. Predtým sa organizácia snažila vytvoriť stabilný politický a súdny systém v regióne. Úspech skupiny bol do značnej miery spôsobený jej schopnosťou infiltrovať sa do vlád a spolupracovať s políciou. Mafia bola vytvorená kvôli viacerým vládam a histórii regiónu. V roku 1922, politika Mussoliniho prinútila mafianov opustiť Taliansko a založiť svoje operácie v USA. V oblasti moci a bohatstva sa americká mafia nesmierne rozvinula.⁴⁷

Hlavným cieľom mafie bolo ovládnuť citrusový priemysel, keďže bol hlavnou zložkou sicílskeho trhu.⁴⁸ Prostredníctvom siete kontaktov s inými zločineckými skupinami dokázala založiť aj malé monopoly a kartely. Cieľom mafie bolo získať kontrolu nad oblasťami ako poľnohospodárska pôda a obce zavedením daní. Organizácia nakoniec nadobudla formu podnikania, hoci predávala najmä ochranu. Nakoniec sa mnohé z týchto organizácií stali natoľko silnými, že boli schopné prevziať územia, ktoré boli vo vlastníctve obyvateľov. Od svojich obetí vymáhali peniaze výmenou za ochranu plodín. Vzostup mafie nastal koncom 19. storočia, keďže v oblastiach, kde bola organizácia založená, prevládala politická korupcia. Počas politických volieb sa skupina často pokúšala ovplyvniť výsledky. O mafii sa v minulosti diskutovalo, no stále zostáva aktívna v rôznych regiónoch.⁴⁹

1.6.1 Analýza aktivít organizovaného zločinu v Taliansku

V Taliansku je obchodovanie s ľuďmi bežnou formou vykorisťovania, ktoré sa zameriava na miestnych aj cudzích štátnych príslušníkov.⁵⁰ Väčšina obetí pochádza zo Západnej a Severnej Afriky, ako aj z krajín východnej Európy, ako je Bulharsko a Albánsko. Ukrajinskí utečenci, ktorými boli najmä ženy a deti, sa v roku 2022 stali jednou z najzraniteľnejších skupín

⁴⁷taktiež

⁴⁸ RODRIGUEZ, Hunter. *Origins of the Italian Mafia* [elektronický zdroj]. Italian Culture, [2021], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://nuitalian.org/2021/12/16/origins-of-the-italian-mafia/>

⁴⁹taktiež

⁵⁰ GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Italy* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/italy>

obchodovania s ľuďmi. Pašeráci ľudí bežne využívajú Taliansko ako tranzitný a cieľový bod pre svoj ľudský náklad. Väčšina ľudí, ktorých privezú do krajiny, pochádza zo severoafrických krajín, ako je Líbya a Tunisko. Z tohto regiónu pochádza aj veľa pašovaných jedincov z južnej Ázie a Blízkeho východu. Pašerácke operácie sa uskutočňujú najmä prostredníctvom malých sietí, ktoré sú vybavené sofistikovanými nástrojmi. Napriek poklesu počtu migrantov vstupujúcich do krajiny od začiatku utečeneckej krízy v roku 2014 sa počet pašovaných ľudí do Talianska zvyšuje. Napriek narastajúcemu počtu prípadov obchodovania so zbraňami sa tento druh činnosti nepovažuje za lukratívnu oblasť nezákonnej činnosti pre skupiny organizovaného zločinu. Je známe, že aktivity talianskej mafie majú výrazný vplyv na nelegálny obchod so zbraňami v Európe. Miestne organizácie, ktoré sa podieľajú na obchodovaní so zbraňami, majú silné prepojenie s balkánskymi zločineckými skupinami. Cigarety zo severnej Afriky sa pašujú do západnej Sicílie pomocou rýchlych člnov a trajektov. Napriek klesajúcej hodnote pašovaných cigariet sú organizované zločinecké skupiny stále schopné profitovať z tohto nelegálneho obchodu. Úrady v Taliansku znepokojujú okrem tabaku aj alkohol a nelegálne drogy. Taliansko je stále hlavným dovozcom nelegálneho dreva. Napriek klesajúcej úrovni nezákonnosti obchodovania s drevom niektoré spoločnosti stále pokračujú v dovoze dreva z Mjanmarska, čo je v rozpore s nariadeniami Európskej únie. Je to preto, že zločinecké siete pôsobiace v tomto odvetví používajú sfalšované dokumenty na zakrytie pôvodu dreva. Legálnu ekonomiku potom využívajú na pranie svojich nelegálnych ziskov. Nelegálne aktivity zahŕňajú aj dovoz zlata, ktorý sa vykonáva najmä prostredníctvom zločineckých skupín v Latinskej Amerike. Heroín sa do krajiny pašuje prostredníctvom zahraničných zločineckých skupín a po vstupe do krajiny sa ho zmocnia miestne zločinecké organizácie. Pobrežie Jadranského mora bolo identifikované ako spoločný tranzitný bod pre obchodovanie s drogami, keďže miestne aj zahraničné zločinecké organizácie medzi sebou spolupracujú. Kokaín je najvyhľadávanejšou nelegálnou látkou v krajine kvôli miestnemu dopytu a prítomnosti nadnárodných gangov.⁵¹

⁵¹taktiež

1.7 Historický pôvod a vývoj mafie v Japonsku

Yakuza začala zakladať mafiu v roku 1700. Bola známa svojim klamlivým predajom a hazardnými hrami.⁵²

Yakuza je známa svojimi rôznymi kriminálnymi aktivitami, ako je napríklad získavanie pôžičiek, prostitúcia, hazardné hry a predaj drog.⁵³ Počas obdobia Taisho skupina rozšírila svoj vplyv a moc. Začala sa rozvetvovať aj do iných nelegálnych aktivít, ako je napríklad pašovanie zbraní a podplácanie politikov. Vzostup Yakuzy sa začal počas fázy medzinárodnej expanzie. Naväzovala vzťahy s rôznymi zločineckými organizáciami, ako sú čínske triády a talianska mafia. Počas obdobia Showa sa skupina stala veľmi silnou a mala významný vplyv na politiku a presadzovanie práva v krajine. Yakuza spáchala množstvo významných zločinov, vrátane únosu japonského obchodníka Yaichiro Tsutsumiho v roku 1963. V dôsledku krokov vlády sa reputácia organizácie znížila. V roku 2003 bola skupina oficiálne považovaná za zločineckú organizáciu. Označením skupiny za zločineckú organizáciu sa úradom podarilo zamerať sa na jej členov a narušiť ich nezákonné aktivity. Organizácia je momentálne v úpadku a rôzne iniciatívy orgánov činných v trestnom konaní jej sťažili fungovanie. Okrem toho sa proti skupine začali stavať aj členovia japonských komunit. Yakuza je aj naďalej považovaná za silnú zločineckú organizáciu, ktorá pokračuje vo vykonávaní nezákonných činností a stala sa hlavným problémom orgánov činných v trestnom konaní.⁵⁴

1.7.1 *Analýza aktivít organizovaného zločinu v Japonsku*

V Japonsku je obchodovanie s ľuďmi protizákonná podnikateľská činnosť.⁵⁵ Obete sú zvyčajne nútené vykonávať sexuálne akty a sú nútené pracovať v drsných podmienkach.

⁵²JOHNSON, Lisa. *Yakuza: Past and Present* [elektronický zdroj]. U.S. Department of Justice, online. 10 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/yakuza-past-and-present>

⁵³CASSAR, Claudine. *A brief history of the Yakuza in Japan* [elektronický zdroj]. Mafia News [2022], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://mafianews.org/yakuza-japan/?utm_content=cmp-true

⁵⁴taktiež

⁵⁵GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Japan* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/japan>

Obchodovanie s ľuďmi je bežným problémom medzi cudzincami alebo dospievajúcimi chlapcami a dievčatami na úteku. Pandémia COVID-19 tento problém zhoršila tým, že uľahčila zacielenie sa na zraniteľných jednotlivcov prostredníctvom sociálnych médií. Kvôli prísnej imigračnej politike a geografickej izolácii sa Japonsko nepovažuje za hlavnú destináciu pre pašerákov ľudí. Väčšina ľudí, ktorí sú zapojení do tohto zločinu, pochádza z južnej a východnej Ázie, ako aj z Tichomoria a Číny. Napriek malému domácejmu trhu je Japonsko stále náchylné na medzinárodné obchodovanie so zbraňami. Krajina nie je vývozcom zbraní a podieľa sa na medzinárodnom úsilí o obmedzenie nelegálnych zbraní. Z dôvodu prísneho presadzovania zákonov o falšovaní má Japonsko menší trh s takýmto tovarom ako iné štáty v Ázii. Napriek úsiliu krajiny bojovať proti nelegálnej ťažbe, veľké spoločnosti naďalej dovážajú drevené výrobky z krajín ako Rusko, Indonézia a Malajzia. To podporuje nezákonnú činnosť v Európe. Úrady Japonska zaznamenali nárast využívania všeobecných nákladných služieb na prepravu zlata. Obchodovanie s drahými kameňmi a pašovanie zlata sa bežne používajú na zakrytie techník prania špinavých peňazí. V Japonsku je užívanie heroínu menej bežné ako užívanie iných nelegálnych látok, ako je kokaín a marihuana. Došlo k narastajúcemu počtu incidentov s drogami ako kokaín a heroín, ale skutočný počet zostáva v porovnaní s inými bohatými krajinami malý. Členovia Yakuzy využívajú na pranie špinavých peňazí krycie spoločnosti v rôznych sektoroch, ako sú financie, stavebníctvo a nehnuteľnosti. Niektoré politické strany v Japonsku boli od svojho založenia spájané so skupinami organizovaného zločinu.⁵⁶

1.8 Historický pôvod a vývoj mafie v Rusku

V roku 1993 ruské ministerstvo vnútra oznámilo, že v krajine pôsobí viac ako 5 000 zločineckých organizácií.⁵⁷ Napriek množstvu zločineckých skupín, ktoré úrady v krajine identifikovali, sa domnievali, že len okolo 300 z nich má štruktúru. To naznačuje, že organizovaný zločin v Rusku nie je ani zďaleka tak štruktúrovaný ako v USA. V dôsledku vývoja organizovaného zločinu v Rusku sa štruktúra zločineckých skupín zmenila. Jednou z najbežnejších zmien, ku ktorým došlo, bolo vytvorenie kódexu správania v rámci týchto

⁵⁶taktiež

⁵⁷FAS INTELLIGENCE RESOURCE PROGRAM. *Russian organized crime: Organization and Structure* [elektronický zdroj]. Fas Intelligence Resource Program, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://irp.fas.org/world/para/docs/rusorg3.htm>

skupín. Skupina bola aktívna počas sovietskej éry a naďalej pôsobí v bývalých republikách Sovietskeho zväzu. V bývalom Sovietskom zväze sa zločinecké skupiny riadia kódexom správania nazývaným „Vorovskoy Zakon“, ktorý je určený na usmerňovanie ich členov, ak je člen skupiny pristihnutý pri porušení kódexu, je potrestaný smrťou.⁵⁸

Pojem „Červená mafia“ (Bratva) označuje voľnú sieť skupín organizovaného zločinu pôsobiacich v Rusku.⁵⁹ Červená mafia v skutočnosti označuje viacero zločineckých skupín, ktoré fungujú nezávisle. Ruský organizovaný zločin nemá jasnú hierarchiu zhora nadol. Na rozdiel od talianskej mafie, ktorá má niekoľko prominentných vodcov, štruktúra ruskej mafie nezahŕňa veľa nenahraditeľných jednotlivcov. Nie je preto možné eliminovať celú organizáciu odstránením niekoľkých jednotlivcov. Vzostup ROC (ruského organizovaného zločinu) a kolaps sovietskeho impéria boli hlavnými faktormi, ktoré viedli k vytvoreniu zločineckej kultúry v krajine, pôvod tohto javu možno hľadať v Rusku. Za čias Ruskej ríše začala malá skupina zlodejov známa ako „Vorovskoy Mir“ fungovať ako tajná spoločnosť, ktorá sa venovala krádežiam. Toto sa stalo spôsobom komunikácie pre tých, ktorí chceli urobiť vyhlásenie proti vláde. Kódex správania bol zavedený a rozšírený počas post sovietskeho obdobia, najmä v čase sovietskeho väzenského systému a gulagu. Počas 90. rokov 20. storočia vzrástol počet aliancií medzi rôznymi skupinami v post sovietskom Rusku, vrátane tých z Moskvy. ROC tiež začala rozširovať svoje operácie na sofistikovanejšie zločinecké podniky.⁶⁰

Odborník na Rusko a výskumník Inštitútu medzinárodných vzťahov, Mark Galeotti, tvrdí o podsvetí ako o organizovanej zločineckej organizácii, ktorá v krajine pôsobí už stáročia.⁶¹ Chronická korupcia v rámci Ruskej ríše je podľa Galeottiho jedným z faktorov, ktorý prispieva k rozvoju organizovaného zločinu v krajine. Tvrdí, že chudobné štvrte v historických mestách

⁵⁸taktiež

⁵⁹UTRATA, Alina. - SCHICIANO, Christina. – BECKER, Jackie. *Russian Organized Crime* [elektronický zdroj]. Stanford [2014], online. 21 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/arh6>

⁶⁰taktiež

⁶¹VENTSEL, Aimar. *The History of Russia's Underworld* [elektronický zdroj]. ICDS [2018], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://icds.ec/en/the-history-of-russias-underworld/>

ako Moskva, Petrohrad a Odesa boli rodiskom zločineckých organizácií v Rusku. Urbanizácia a rast priemyselných a obchodných aktivít viedli k migrácii ľudí z dedín do miest.⁶²

Na rozdiel od iných dobre etablovaných foriem organizovaného zločinu, akými sú mexický, kolumbijský a taliansky, sovietsky organizovaný zločin sa nezameriaval na rodinný alebo etnický pôvod.⁶³

1.8.1 *Analýza aktivít organizovaného zločinu v Rusku*

Z hľadiska obchodovania s ľuďmi je Rusko významným zdrojom a tranzitnou krajinou pre mnohé obete.⁶⁴ Obchodovanie s ľuďmi je trestná činnosť vykonávaná súkromnými, ale aj štátom podporovanými aktérmi. Niektorí z migrantov, ktorí sú pašovaní do Ruska, pochádzajú z Iránu a Gruzínska. Vykonávajú sa aj mimoregionálne aktivity obchodovania s ľuďmi zahŕňajúce jednotlivcov, ako sú Vietnamci, Kórejci a Afganci. Okrem toho, že Rusko je druhým najväčším svetovým vývozcom nelegálnych zbraní, má aj prosperujúci trh s nelegálnymi zbraňami. Nedávny konflikt krajiny s Ukrajinou vytvoril nové trasy pre obchodovanie so zbraňami, pričom značná časť zbraní dodávaných z Ruska sa nakupuje na šedých a čiernych trhoch. Krajina je tiež zdrojom falšovaného tovaru, ktorý sa predáva po celom svete. Okrem toho sa v krajine rozmáha nelegálny obchod s tabakovými a alkoholickými výrobkami. Nelegálny predaj alkoholických nápojov a tabakových výrobkov z krajín v rámci Euroázijskej hospodárskej únie predstavuje hrozbu pre verejné zdravie. Rusko má najväčšiu plochu lesov na svete a mnohé z jeho plantáží sú ohrozené korupciou a nezákonnými aktivitami. Rusko je hlavným dodávateľom nelegálneho dreva do Európy aj Ázie. Do Číny a krajín juhovýchodnej Ázie sa prepravuje prostredníctvom nelegálnej ťažby dreva. Tieto aktivity sú vysoko ziskové a vykonávajú ich skupiny organizovaného zločinu, ktoré majú väzby na skorumpovaných úradníkov. Obrovské prírodné zdroje Ruska, ako je ropa, zemný plyn a cenné nerasty, sú stále využívané aktérmi zo súkromného sektora, ktorí sú často spájaní

⁶²taktiež

⁶³FICKENAUER, James. – VORONIN, Yuri. *The Threat of Russian Organized Crime* [elektronický zdroj]. 2. vyd. Washington, DC: U.S. Department of Justice, [2001], online. 33 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/187085.pdf>

⁶⁴GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Russia* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/russia>

so skupinami organizovaného zločinu. Zásoby ropy a plynu v krajine kontrolujú štátne korporácie, čo sťažuje fungovanie organizovaného zločinu. Nelegálny obchod s ropou a nerastmi sa od začiatku konfliktu medzi Ruskom a Ukrajinou výrazne zvýšil. Heroín sa už roky prepravuje cez Rusko do Európskej únie. Vyrába sa hlavne v Afganistane a potom sa do krajiny dostáva buď cez Zakaukazsko, alebo cez Strednú Áziu. V Rusku existuje silný a vyspelý trh s marihuanou, ktorý sa rozvíja aj vďaka dopytu medzi nelegálnymi a legálnymi migrantmi v krajine. Hoci sa marihuana pestuje v rôznych oblastiach sveta, ako je Ďaleký východ a Kaukaz, väčšina sa do krajiny pašuje cez more. Do krajiny sa pašujú aj ďalšie syntetické drogy, napríklad metamfetamín. Trh so syntetickými drogami v Rusku je najväčší v krajine. Väčšina nezákonného obchodu s drogami sa uskutočňuje prostredníctvom internetu. V Rusku je kybernetická kriminalita nekontrolovateľná. Skupiny, o ktorých je známe, že podporujú vládu v jej vojne proti Ukrajine, sa neboja stíhania a môžu slobodne pôsobiť.⁶⁵

1.9 Rozdiel medzi kartelom a mafiou

Dynamika mafie a kartelu je zložitá a dá sa vysvetliť z hľadiska sfér ich vplyvu a definícií.⁶⁶ Kartel je skupina jednotlivcov alebo organizácií, ktoré spolupracujú na kontrole trhu alebo eliminácii konkurencie. Pojem mafia odkazuje na pevne prepojenú štruktúru, ktorá je podobná rodine. Pojem mafia sa často používa na označenie skupín, ktoré majú spoločné koníčky alebo záujmy, čo poukazuje na širšiu spoločenskú infiltráciu organizovaného zločinu. Pojem kartel označuje koalíciu podnikov, národov alebo regiónov, ktoré spolupracujú na odstránení konkurencie na trhu. Na druhej strane výraz mafia sa používa na označenie tajnej spoločnosti zločincov a jej cieľom je získať kontrolu nad určitým sektorom alebo trhom. Cieľom mafie je zvyčajne hromadenie moci a bohatstva prostredníctvom rôznych zločineckých podnikov. Na rozdiel od kartelov, ktoré fungujú v korporatívnom rámci, sú mafie zvyčajne organizované striktne a hierarchicky.⁶⁷

⁶⁵taktiež

⁶⁶FROLAND, Marcus. „Cartel“ vs „Mafia“: *Unveiling the Distinctive World of Organized Crime* [elektronický zdroj]. [2024], online. [cit. 2024-28-03] Dostupné na: <https://lnk.sk/ckaq>

⁶⁷taktiež

2 Vymedzenie cieľov a metodika práce

Za hlavný cieľ diplomovej práce možno považovať systematický prieskum a analýzu krajín, v ktorých sa nachádzajú drogové kartely alebo zločinecké štruktúry a ich následný dopad na miestne hospodárstvo. Čiastočný cieľ tejto diplomovej práce pozostáva z historického vývoja a vzniku organizovanej kriminality na území vybraných krajín, charakteristika drogových kartelov, či zločineckých štruktúr, priblíženie legislatívneho rámca, ktorý sa týka drogových kartelov.

Pri dosahovaní hlavného cieľa boli čiastkové ciele splnené prostredníctvom komplexnej analýzy vývoja drogových kartelov, ich činností a vplyvu na miestnu ekonomiku, v krajinách ako Afrika, Brazília, či Afganistan. Práca sa taktiež zaoberá zločineckými štruktúrami v Taliansku, Japonsku a Rusku, taktiež analyzuje ich vývoj a dopady na ekonomickú situáciu a spoločnosť.

Pri písaní diplomovej práce boli použité rôzne metódy výskumu, obsahujúce analýzu, syntézu a komparáciu. Informácie na písanie diplomovej práce sme získavali z rôznych zdrojov, ako sú napríklad knihy, štatistiky, vedecké články, či internetové zdroje, keďže informácie boli často obmedzené alebo sa ich snažia krajiny skryť. Slovenské zdroje pre písanie tejto diplomovej práce boli limitované, museli sme použiť zdroje v cudzích jazykoch, ako sú angličtina, taliančina, čeština, portugalčina, ale aj iné relevantné jazyky.

V prvej kapitole diplomovej práce sme venovali pozornosť základnej charakteristike drogových kartelov, zločineckých štruktúr a ich rozdielu. Zároveň sme si vymedzili 6 krajín a zamerali sa na historický vznik týchto skupín a ich nelegálne aktivity v jednotlivých krajinách.

V tretej kapitole sme sa zaoberali hlbšie problematikou, ktoré tieto kriminálne skupiny spôsobujú. Bližšie sme charakterizovali ilegálne aktivity a ich socio- ekonomické vplyvy. Detailnejšie sme preskúmali ako skupiny dokážu ovplyvňovať vládne rozhodnutia, spoločnosť, bezpečnosť alebo stabilitu hospodárstva krajín, pretože ich dopady sú naozaj značné.

3 Vplyv drogových kartelov a zločineckých štruktúr na ekonomiku a spoločnosť vybraných krajín

V poslednej časti diplomovej práce budeme venovať pozornosť socio- ekonomickým dopadom spôsobenými drogovými kartelmi a zločineckým štruktúrami. Sú naozaj ich dopady tak alarmujúce alebo vedia ovplyvniť krajinu aj v pozitívnych aspektoch?

3.1 Drogové kartely v Afrike: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

Africký kontinent je významným tranzitným bodom rôznych drog, ktoré sú určené najmä na ázijské a európske trhy.⁶⁸ Rôzne regióny kontinentu majú svoj vlastný jedinečný diskurz o drogách. Napríklad Západná Afrika čelí problému s kokaínom kvôli svojej blízkosti k Latinskej Amerike, zatiaľ čo Východná Afrika sa zaoberá heroínom. Na druhej strane južná Afrika je tiež zapojená do výroby a obchodovania s ATS a „kanabisom.“ Zvýšený počet orgánov činných v trestnom konaní a počet zatknutí za pašovanie drog viedli k vzniku nových trás pre zločincov a teroristov. Tieto cesty často využívajú latinskoamerické drogové organizácie na presun svojich produktov do Západnej Afriky. Nedostatočná efektívna bezpečnosť hraníc a slabé spravodajské kapacity štátu tiež znížili kapacitu zachytávania drog. Podľa UNODC by sa cez Západnú Afriku mohlo ročne prepraviť až 300 ton kokaínu do rôznych častí sveta. Andské kartely využívajú západnú Afriku ako svoje prekladisko kokaínu. V roku 2008 správa UNODC uviedla, že existuje množstvo afrických zločineckých skupín, ktoré obchodujú s afganským heroínom prostredníctvom komerčných letov z Pakistanu do Európy. Odhaduje sa, že Afrika produkuje okolo 8 900 ton marihuany ročne, čo je asi 22 % celosvetovej produkcie.⁶⁹

⁶⁸ATTA-ASAMOA, Andrews. *Transnational Security Challenges and Statehood in Africa: A Case Study of Drug Trafficking in Ghana* [elektronický zdroj]. University of Cape Town [2014], online. 312 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://open.uct.ac.za/server/api/core/bitstreams/7c20d2b7-d7b5-4efc-96fd-993ba0f0b99a/content>

⁶⁹taktiež

V roku 2017 malo tamojšej vláde, ktorá má nedostatok peňazí, pomôcť nález ložísk zemného plynu a rubínu v Mozambiku.⁷⁰ Bezpečnostná rada bola informovaná bezpečnostným expertom z Afriky o tom, ako terorizmus premenil niektoré regióny kontinentu na to, čo nazýval „ľudské bitúcky“. Na druhej strane organizovaný zločin spôsobil epidémiu nezákonných aktivít, ktoré premenili verejné inštitúcie na platformy na využívanie verejných zdrojov. Pre svoju pretrvávajúcu korupciu a prekľatie zdrojov je Afrika považovaná za jeden z najchudobnejších regiónov na svete. Podľa OSN stráca kontinent kvôli nezákonným finančným tokom ročne približne 89 miliárd dolárov. To je takmer dvojnásobok sumy pomoci, ktorú dostáva. Svetová banka poznamenala, že niekoľko afrických krajín má najvyššiu mieru nerovnosti. To viedlo k vzostupu bohatých jednotlivcov, ktorí sú napojení na rôznych nelegálnych aktéroch, ako sú „drogoví bossovia“ a „pašeráci.“ V dôsledku korupcie a vydierania sa obyvateľstvo krajiny stalo zraniteľným voči povstaniam a milíciám. Nie je prekvapujúce, že Afrika sa stala domovom najväčšej odnože Al-Káidy, ktorá je známa ako Al-Shabaab. Významné územie a vplyv v regióne získal aj Islamský štát. Vďaka týmto faktorom sa Afrika stala druhým regiónom s najvyššou kriminalitou na svete, hneď za Áziou. Rôzne trestné činy, ako je pyliactvo, pranie špinavých peňazí a obchodovanie s ľuďmi, stoja africké národy ročne miliardy dolárov.⁷¹

V roku 2018 správy z rôznych členských štátov Africkej únie naznačili, že obchodovanie s nelegálnymi látkami a ich spotreba sa zvýšili vo všetkých regiónoch.⁷² Došlo k nárastu užívania rôznych drog, ako je kokaín, tramadol a ATS. Rastúca prevalencia heroínu v Južnej a Východnej Afrike spôsobuje nárast prenosu hepatitídy a HIV medzi ľuďmi, ktorí užívajú nelegálne drogy. Ženy zo socio- ekonomicky znevýhodneného prostredia sú viac náchylné na to, aby pracovali s nelegálnymi látkami. V Južnej, Východnej a Západnej Afrike je zneužívanie alebo obchodovanie s prekurzorovými chemikáliami, ako sú pseudoefedrín a efedrín, bežnou praxou. Program Africkej únie pre mier a bezpečnosť (AUPA) obsahuje niekoľko pilierov, ktoré sú určené na riešenie problému pre predchádzanie trestnej činnosti. Patrí medzi ne koordinácia implementácie programu na národnej, regionálnej a kontinentálnej úrovni.

⁷⁰DOMEgni, Maxime. *Guide to Investigating Organized Crime in Africa*. [elektronický zdroj]. Global Investigative Journalism Network, [2023], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://gijn.org/resource/guide-to-investigating-organized-crime-in-africa-intro/>

⁷¹taktiež

⁷²UNODC. *African Union Plan of Action Drug Control and Crime Prevention (2019-2023)* [elektronický zdroj]. UNODC [2019], online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: https://sherloc.unodc.org/cld/en/treaties/strategies/african_union/aun0003s.html

Celkovým cieľom programu je posilniť sociálno-ekonomickú, zdravotnú a bezpečnosť afrických občanov predchádzaním užívaniu a obchodovaniu s nelegálnymi drogami.⁷³

Obchodovanie s drogami má dopad na ekonomiky západoafrických krajín.⁷⁴ Tieto krajiny sú veľmi krehké, pretože majú veľmi malé ekonomiky. Sú závislé od dovážaných produktov, ktoré nakupujú prostredníctvom ťažby poľnohospodárskych produktov alebo primárnych komodít. V krajinách ako Guinea Bissau, kde sú kešu oriešky hlavnou vývoznou komoditou, sú zisky z obchodovania s drogami a zo služieb poskytovaných zločineckým organizáciám vyššie ako v prípade legálnej ekonomiky. Ak sa množstvo peňazí prichádzajúcich do regiónu z obchodovania s drogami zvyšuje, možno to zistiť v makroekonomických ukazovateľoch niektorých menších krajín. Napríklad devízové rezervy Guiney-Bissau výrazne vzrástli. Existujú rôzne možné vysvetlenia, prečo zahraničné rezervy vzrástli. Prispel k tomu napríklad rozvoj bauxitového priemyslu v krajine a pomoc. Od roku 2003 do roku 2007 sa zahraničné aktíva krajiny zvýšili takmer päťnásobne. Vkladové banky v Guinei Bissau oznámili, že ich zahraničné aktíva sa výrazne zvýšili. Od roku 2005 do roku 2007 sa množstvo peňazí, ktoré držali, zvýšili z približne 2 270 miliónov na 10 160 miliónov dolárov. Je možné, že nárast zahraničných aktív je spôsobený legálnymi aktivitami. Ak je to však tento prípad, zvýšenie by sa malo prejaviť v číslach exportu krajiny. V roku 2005 bola hodnota legálneho vývozu v Guinei Bissau viac ako 75 miliónov dolárov. V roku 2007 to bolo viac ako 53 miliónov dolárov. Hoci krajina mala v rokoch 2001 až 2004 prebytok obchodnej bilancie, v tomto období sa jej pomer pokrytia dovozom začal zhoršovať. V roku 2007 predstavoval dovoz tovarov a služieb krajiny 50,5 % HDP a export bol takmer dvojnásobný. Hoci niektoré z toho možno pripísať pomoci, rozdielne trendy vyvolávajú otázky o hospodárskom rozvoji krajiny. Organizácie obchodujúce s drogami v týchto regiónoch by mohli ovplyvniť tok PZI od zahraničných investorov. Vytvorenie kanálov na pranie špinavých peňazí pomáha utajiť príjmy z trestnej činnosti. Trvalé vystavenie takýmto činnostiam by mohlo negatívne ovplyvniť fungovanie finančných inštitúcií v Západnej Afrike. Kanály remitencií sú najpravdepodobnejšou metódou prania špinavých peňazí v malom rozsahu.

⁷³taktiež

⁷⁴ MARIA-COSTA, Antonio. *Drug trafficking as a security threat in West Africa* [elektronický zdroj]. UNODC [2008], online. 50 s. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Drug-Trafficking-WestAfrica-English.pdf>

Európski „drogoví bossovia“ posielajú finančné prostriedky do Západnej Afriky pomocou týchto kanálov.⁷⁵

Podľa UNODC rýchly rast populácie afrického kontinentu a zvyšujúci sa počet užívateľov drog budú v rokoch 2018 až 2030 viesť k zvýšeniu počtu ľudí užívajúcich nelegálne látky o 38 %.⁷⁶ Agentúra tiež poznamenala, že rekordné záchyty v roku 2022 a 2021 naznačujú potenciálny nárast pašovania drog. Odhaduje sa, že ročne sa zachytia len 2 % nezákonných látok, ktoré sa pohybujú cez Afriku. To je hlavný dôvod, prečo sa kontinent rýchlo stáva centrom tranzitu drog. Rastúci počet nezákonných látok prepravovaných cez Guineu-Bissau viedol k tomu, že krajina bola označená ako „narkoštát“. Podľa Bezpečnostnej rady OSN môže obchodovanie s drogami destabilizovať celé národy a podkopať ekonomický rozvoj. Môže podnietiť násilné vojny gangov, spôsobiť korupciu a zaťažiť reakciu úradov, ako sa to stalo v Južnej Afrike. Podľa správy OSN o drogách z roku 2022 kontinent zažíva nárast užívania a obchodovania s rôznymi drogami, ako je napríklad kokaín. V priebehu rokov sa v Západnej Afrike alebo na ceste do nej našlo viac ako 57 metrických ton kokaínu.⁷⁷

S blížiacim sa rokom 2023 sa problematika násilia súvisiaceho s drogami a implementácia Agendy trvalo udržateľného rozvoja stáva čoraz viac znepokojujúcou na celom svete.⁷⁸ V dôsledku toho UNODC pripomína svoju Svetovú správu o drogách za rok 2018, ktorá bola vydaná v Nigérii, aby zdôraznila dôležitosť riešenia tohto problému. Podľa správy je prevalencia nelegálnych drog v Západnej a Strednej Afrike vyššia ako celosvetový priemer. Približne 10 % populácie v africkom regióne vo veku 15 až 64 rokov užilo marihuanu v roku 2021, zatiaľ čo globálne odhady uvádzajú počet užívateľov opiátov na úrovni 1,1 %. Väčšina z tých, ktorí trpeli poruchami súvisiacimi s drogami, mala menej ako 35 rokov. Množstvo kokaínu zadržaného v regióne Sahel sa za posledných pár rokov výrazne zvýšilo. Odhaduje sa, že medzi rokmi 2015 a 2022 sa množstvo drogy zvýšilo z 13 kilogramov na viac

⁷⁵taktiež

⁷⁶KAFEERO, Stephen. *Guide to Investigating Organized Crime in Africa: Drug Trafficking*. [elektronický zdroj]. Global Investigative Journalism Network, [2022], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://gijn.org/resource/guide-to-investigating-organized-crime-in-africa-drug-trafficking/>

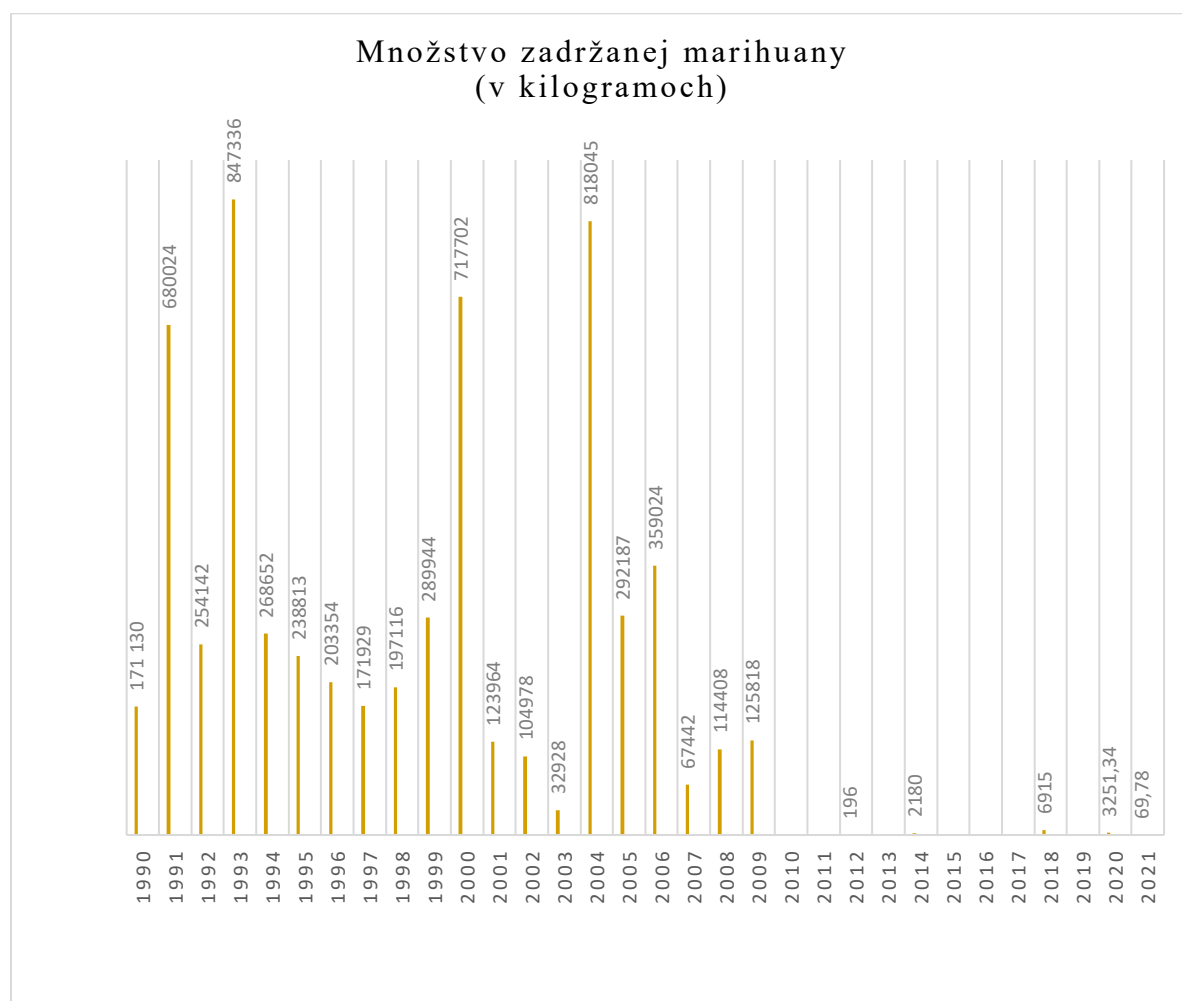
⁷⁷taktiež

⁷⁸UNODC. *World Drug Report 2023: Sharp increase in cocaine seizures in the Sahel and a prevalence of cannabis and opioid use higher than global averages* [elektronický zdroj]. UNODC [2023], online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: https://www.unodc.org/westandcentralafrica/en/westandcentralafrica/press/world_drug_report_2023.html

ako 35 kilogramov. Približne polovica svetových farmaceutických opioidov, ako je tramadol, sa konzumuje v Afrike. Tento región je aj hlavným zdrojom týchto drog, keďže je najzraniteľnejší voči zneužívaniu bezpečnostnej situácie organizovanými zločineckými skupinami a obchodníkmi s drogami. Podľa Dr. Amada Philipa de Andréa musia štáty v Západnej a Strednej Afrike pokračovať v investíciách do produkcie údajov, aby sa zlepšila kvalita poskytovanej starostlivosti. V reakcii na rastúce obavy z užívania a obchodovania s nelegálnymi drogami začali vlády týchto regiónov rôzne iniciatívy na riešenie týchto problémov. UNODC spolupracuje s ďalšími globálnymi organizáciami na zhromažďovaní údajov týkajúcich sa nelegálnych drog podľa dohovorov o kontrole.⁷⁹

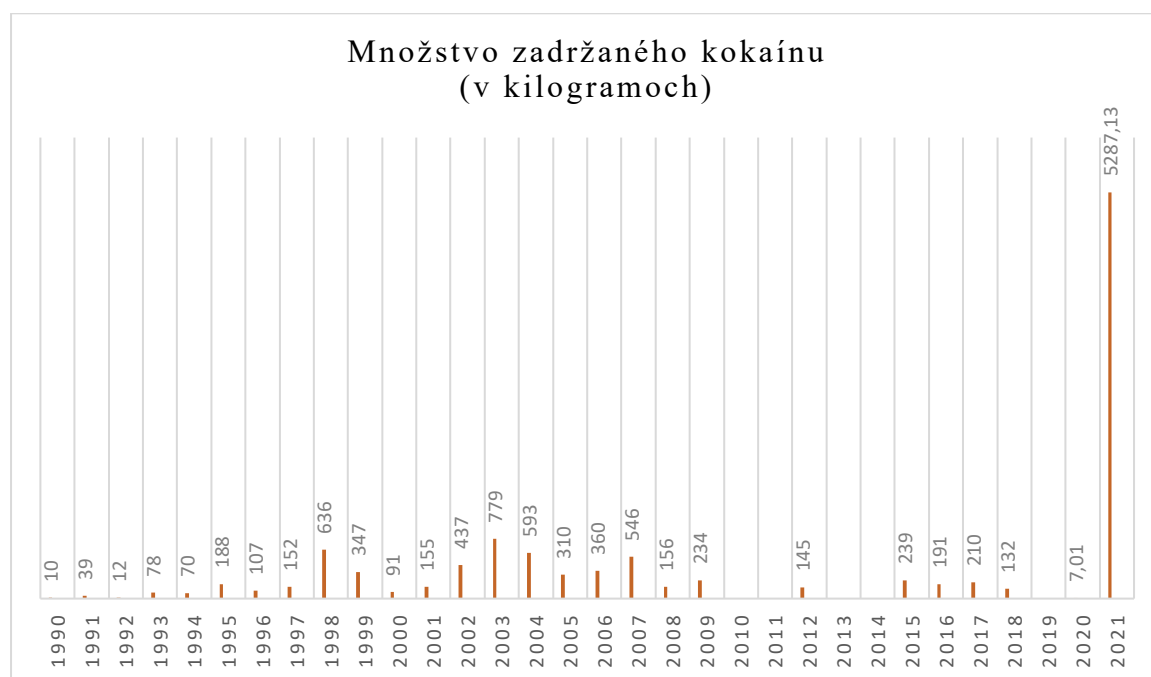
⁷⁹taktiež

Graf 1 Množstvo zadržanej marihuany v Južnej Afrike v rokoch 1990- 2021

Vlastné spracovanie autora podľa: UNODC. *Drug Trafficking and Cultivation: Drug Seizures* [elektronický zdroj]. UNODC, online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://dataunodc.un.org/dp-drug-seizures>

Graf 2 Množstvo zadržaného kokaínu v Južnej Afrike v rokoch 1990- 2021

Vlastné spracovanie autora podľa: UNODC. *Drug Trafficking and Cultivation: Drug Seizures* [elektronický zdroj]. UNODC, online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://dataunodc.un.org/dp-drug-seizures>

Tieto 2 grafy poukazujú na údaje zadržanej marihuany a kokaínu v Južnej Afrike v priebehu rokov. Do roku 2009 sa záchyt marihuany pohyboval na relatívne stabilnej úrovni, aj napriek výkyvom v priebehu rokov. V rokoch 2004 a 2005 došlo k výraznému nárastu zadržania množstva marihuany, v roku 1993 dosiahlo zadržanie svoju maximálnu hodnotu. Zadržanie kokaínu zaznamenalo tiež určité fluktuácie v priebehu rokov, s obdobiami významného rastu, napríklad v rokoch 1998, 2003 a 2004. V roku 2020 boli zadržané len minimálne množstvá marihuany a kokaínu, čo môže byť spôsobené rôznymi faktormi, vrátane možného vplyvu pandémie COVID-19. V roku 2021 bolo v Južnej Afrike zadržané rekordné množstvo kokaínu, v hodnote 528,17 kilogramov.

3.2 Drogové kartely v Brazílii: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

V Brazílii sa odhaduje, že pašovanie drog generuje ročne takmer 4 miliardy dolárov. Je to druhá krajina s najväčšou spotrebou na svete.⁸⁰

V Brazílii pripadá na 10000 obyvateľov viac ako 27 vražd, čo z nej robí jednu z najnásilnejších krajín na svete.⁸¹ Miera vražd sa pripisuje aktivitám krajiny v oblasti obchodovania s drogami a zbraňami, ktoré vykonávajú skupiny organizovaného zločinu. Napriek preľudnenosti väzenského systému vláda nedokáže efektívne riešiť otázku organizovaného zločinu. Prepuknutie pandémie COVID-19 dostalo Brazíliu do po povedomia celého sveta. Antisociálna stratégia dištancovania prezidenta Bolsonaro, ktorá viedla k smrti tisícov ľudí, bola široko kritizovaná. „Gangy“ a obchodníci s drogami reagovali zavedením zákazu vychádzania, chodením od dverí k dverám informovaním obyvateľov o podmienkach karantény a vysielaním hygienických oznámení. Prekurzorové chemikálie používané na výrobu nezákonných látok tiež prepracovali na dezinfekčné prostriedky na ruky. Zločinecké organizácie ukradli tisíce testov a ochranných pomôcok, ktoré mali zabrániť šíreniu pandémie, a potom ich rozdala ľuďom. Skupiny organizovaného zločinu fungujú ako riadiace orgány a ich schopnosť pôsobiť na vládu je silná. Rastúci počet ľudí, ktorí podporujú a podieľajú sa na aktivitách skupín organizovaného zločinu, sa podpísali pod ich rastúcu legitimitu. Táto novoobjavená sila im umožňuje udržiavať svoje nezákonné aktivity a rozširovať svoj dosah.⁸²

Napriek tomu, že je Brazília jednou z najväčších ekonomík na svete, stále bojuje s obchodom s drogami.⁸³ To čo robí Brazíliu zraniteľnou voči obchodovaniu s drogami je spoločná hranica s tromi hlavnými producentmi koky, a to Bolíviou, Peru a Kolumbiou. Správa

⁸⁰BRASIL, Fala. *Tráfico de drogas movimentou R\$ 19 bilhões por ano no Brasil: País é o segundo em consumo de drogas no mundo* [elektronický zdroj]. R7 [2022], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/wadi>

⁸¹JAPANWALA, Zoya. *How Mexico and Brazil's Criminal Organisations Are Profiting from the Pandemic* [elektronický zdroj]. LSE [2022], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://blogs.lse.ac.uk/lseupr/2022/02/11/how-mexico-and-brazils-criminal-organisations-are-profiting-from-the-pandemic/>

⁸²taktiež

⁸³Fevrier, Vincent. *Recent Government Efforts to Tackle Drug Trafficking Across Brazil and the Amazonas Region* [elektronický zdroj]. Intelligence Fusion [2018], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/shs8>

OSN poznamenala, že v rokoch 2011 až 2015 krajina zaznamenala prudký nárast vražd, ktorý možno prirovnať k občianskej vojne v Sýrii. Na základe zákona, ktorý bol prijatý v roku 2006, ktorého cieľom bolo rozlišovať medzi užívateľmi drog a „dílermi“, oba činy zostávajú nezákonné, uväznení budú iba obchodníci a „díleri.“ Napriek tomu, že zákon je základom právneho systému krajiny, bol niekoľkokrát kritizovaný za svoju vágnosť. Vojna proti drogám v Brazílii bola prehnane represívna v dôsledku nedostatku jasnej špecifikácie jej cieľov a historicky prísneho prístupu krajiny k zločinu. V Brazílii sa výrazne zvýšil počet ľudí, ktorí sú uväznení za trestné činy súvisiace s drogami. Je to preto, že väzenský systém krajiny je značne preplnený a podfinancovaný. Výsledkom je, že väznice sa stali prostredím, kde pôsobia „drogoví bossovia“ a zločinecké organizácie. Napriek úspechu vládneho úsilia pri zadržaní mnohých „drogových bossov“, väznice fungujú ako ich kriminálne úrady, ako uviedol bývalý šéf štátnej väznice Pedro Florincio. Kvôli zvyšujúcemu sa počtu uväznených ľudí sa medzi najväčšími drogovými organizáciami v krajine rozpútala väzenská vojna. Jednou z nich organizácií je Primeiro Comando Da Capital, ktorá vznikla vo väzení kvôli politike úradov. Napriek častým stretom medzi „gangami“ vo väzniciach v Brazílii aj mimo nich pokračujúce násilie súvisiace s obchodom s drogami poukázalo na potrebu účinnejších opatrení proti tomuto problému. Prostredníctvom operácie Sentinela sa vláde podarilo vybudovať iniciatívu na zhromažďovanie spravodajských informácií, ktorá sa zameriava na pohraničné regióny. Vykonáva aj taktické misie v snahe narušiť obchod s drogami v regióne. Bývalý prezident Michel Temer okrem toho nariadil vláde, aby zvýšila dohľad nad riekou Solimes, ktorá je jednou z hlavných trás, ktoré využívajú pašeráci drog. Napriek značným záchytným, ktoré bezpečnostné zložky v boji proti obchodu s drogami vykonali, sú stále personálne poddimenzované a nie sú schopné efektívne riešiť narastajúci počet prípadov nelegálnych drog, ktoré sa dostávajú do krajiny. V roku 2015 úrady zadržali ponorku, ktorá sa údajne používala na prepravu kokaínu do USA a Európy. Technológia je aj naďalej dôležitou súčasťou vládneho úsilia v boji proti nezákonnému obchodu s drogami, najmä v regióne Amazonas. V roku 2017 bývalý vládny minister obrany Raul Jungmann povedal, že vláda vyčlení viac peňazí na vývoj novej technológie. Jedným z projektov, na ktorých vláda pracovala, je multimiliardový projekt známy ako SISFRON. Cieľom projektu je vytvoriť komplexný monitorovací systém, ktorý bude nepretržite monitorovať hraničné regióny medzi Rio Grande Do Sol a Amapá. Využíva rôzne senzory a radary na identifikáciu a zameranie kriminálnych aktivít, ako je obchodovanie s drogami a ťažba dreva. Používanie SISFRON, ako aj zvýšená prítomnosť orgánov činných v trestnom konaní v pohraničných regiónoch, môže pomôcť orgánom v ich úsilí bojovať proti obchodu s drogami. Brazílska vláda si uvedomuje hrozbu, ktorú pre jej bezpečnosť predstavuje

obchod s drogami. Ich úsilie v boji proti tomuto problému je kľúčové pre zastavenie toku nelegálnych drog do Európy a mimo nej.⁸⁴

Kvôli dlhej pozemnej hranici a geografickým rozmerom Brazílie je pre orgány ťažké účinne bojovať proti obchodovaniu s drogami.⁸⁵ Napriek rekordnému počtu zachytení kokaínu v roku 2019, úsilie Brazílie v boji proti obchodovaniu s drogami začína prinášať výsledky. V roku 2020 sa krajine podarilo získať späť viac ako 220 miliónov dolárov od zločineckých organizácií. UNDP v spolupráci s brazílskym ministerstvom verejnej bezpečnosti a spravodlivosti a UNODC spustil pilotný projekt zameraný na boj proti nezákonnému obchodu s drogami v krajine. Cieľom projektu je vytvoriť centrum, ktoré bude úradom poskytovať spoľahlivé informácie o dodávkach nelegálnych látok. Zástupkyňa partnerskej kancelárie UNODC v Brazílii, Elena Abbati, vyjadrila svoju podporu projektu. Poznamenala, že nepretržitá podpora a odborné znalosti organizácie pomôžu orgánom vypracovať účinné medzinárodné stratégie.⁸⁶

Štúdiu, ktorú vykonal brazílsky výskumný ústav, CESEC, analyzovala účinky drogovej vojny na obyvateľov a majiteľov firiem v štvrtiach Mangueiras a Penha.⁸⁷ Vojna proti drogám v Brazílii viedla k strate niekoľko miliónov dolárov pre obyvateľov dvoch favel v Rio de Janeiro, čo sú oblasti, ktoré boli zasiahnuté násilím. V oboch oblastiach pôsobí Červené komando, ktoré je najstaršou zločineckou organizáciou v Brazílii. Prostredníctvom svojej kontroly nad obchodom s drogami dokázalo komando vykonávať sociálnu kontrolu vo favelách vykonávaním atentátov a vyhánaním tých, ktorí odmietajú plniť jeho príkazy. Tieto oblasti sa stali terčom násilných policajných operácií, ktoré viedli k smrti civilistov. V máji 2022 vykonala vojenská polícia operáciu vo Vila Cruzeiro. Incident bol jednou z najkrvavejších epizód prebiehajúcej vojny medzi políciou a organizovaným zločinom v brazílskych favelách. Podľa štúdie CESEC má vojna medzi políciou a zločineckými

⁸⁴Fevrier, Vincent. *Recent Government Efforts to Tackle Drug Trafficking Across Brazil and the Amazonas Region* [elektronický zdroj]. Intelligence Fusion [2018], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/shs8>

⁸⁵UNODC. *UNODC Launches Centre of Excellence to Fight Drug Trafficking in Brazil* [elektronický zdroj]. UNODC [2021], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2021/February/unodc-launches-centre-of-excellence-to-fight-drug-trafficking-in-brazil.html>

⁸⁶taktiež

⁸⁷MANJARRÉS, Juliana. *Brazil's Drug War Costs Favela Economies Millions: Study* [elektronický zdroj]. In Sight Crime [2023], online. [cit. 2024-29-01] Dostupné na: <https://insightcrime.org/news/brazils-drug-war-costs-favela-economies-millions-study/>

organizáciami skrytý a zlý vplyv na ekonomiky komunit. Počas jednoročného obdobia dosiahli straty komerčných zariadení a obyvateľov viac ako 3 milióny dolárov. Štúdia zistila, že konanie polície viedlo k strate ekonomických príležitostí pre obyvateľov. Viac ako 60 % zamestnaných ľudí bolo v dôsledku incidentov práceneschopných. To spôsobilo stratu približne 1,9 milióna dolárov ročne. Vojna proti drogám mala významný ekonomický dopad, pretože viedla k potrebe výmeny alebo opravy nehnuteľností poškodených políciou. Najviac škôd spôsobili domy, ktoré postihli 10,9 % obyvateľov. Škody na vozidlách tvorili 3,8 % a elektronické zariadenia zaznamenali 1,9 %. Činnosť polície narušila aj dodávky verejných služieb, ako je voda, elektrina a odvoz odpadu.⁸⁸

Graf 3 Množstvo zadržaného kokainu v Brazílii v rokoch 1990- 2021

Vlastné spracovanie autora podľa: UNODC. Drug Trafficking and Cultivation: Drug Seizures [elektronický zdroj]. UNODC, online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://dataunodc.un.org/dp-drug-seizures>

⁸⁸taktiež

Graf nám poukazuje na množstvo zachyteného kokaínu v Brazílii od roku 1990 až po rok 2021. Do roku 2007 bolo množstvo záchytov kokaínu v krajine pomerne nízke oproti nasledujúcim rokom. V roku 2019 predstavovalo množstvo zachyteného kokaínu 104 582 kilogramov, čo je najväčší počet zachytení za predchádzajúce roky. Čo nám odkazuje aj na predchádzajúci text, že v roku 2019 bolo v Brazílii zachytených rekordný počet nelegálnej látky.

3.3 Drogové kartely v Afganistane: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

Drogový priemysel je hlavným zdrojom dopytu po rôznych tovaroch a službách a prispieva k celkovému rozvoju krajiny.⁸⁹ V posledných rokoch sa množstvo peňazí, ktoré afganskí farmári získali z výroby ópia, odhadovalo na približne pol miliardy dolárov. Môže pomôcť podporiť vidiecke hospodárstvo krajiny, ktoré má problémy, a podporiť jej platobnú bilanciu. Odhadovaný ročný vplyv priemyslu na ekonomiku krajiny sa pohybuje medzi 500 miliónmi až 1 000 miliónmi dolárov. Pokles cien ópia v roku 2004 spôsobil pokles príjmov fariem o 400 miliónov dolárov. Odhaduje sa tiež, že snahy o eradikáciu znížia vidiecke hospodárstvo krajiny približne o 1 miliardu dolárov. Ďalším možným negatívnym vplyvom drogového priemyslu je vznik kliatby prírodných zdrojov. Tento problém by mohol znížiť konkurencieschopnosť zvyšku ekonomiky. Čisté devízové príjmy generované nelegálnymi drogami môžu stimulovať reálny výmenný kurz. Hoci sa reálny výmenný kurz v posledných rokoch zhodnotil, závislosť krajiny od obchodu s drogami a vybudovanie odolnej ópiovej ekonomiky jej môže brániť v rozvoji ďalších ekonomických aktivít. Pestovanie ópia v rôznych častiach krajiny sťažilo fungovanie iných poľnohospodárskych podnikov. Navyše, nárast odlivu nelegálnych peňazí do iných krajín, ako aj účinná implementácia protidrogových opatrení má negatívny vplyv na platobnú bilanciu a domáce trhy.⁹⁰

⁸⁹WARD, Christopher. – BYRD, Wiliam. *Afghanistan's Opium Drug Economy* [elektronický zdroj]. World Bank [2004], online. 125 s. [cit. 2024-02-02]
Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/es/158651468767124612/pdf/311490PAPER0AF100SASPR0no051Dec0171.pdf>

⁹⁰taktiež

Plocha, na ktorej sa pestuje ópium v Afganistane, sa v roku 2008 znížila o 19 % na 157 000 hektárov.⁹¹ Aj keď je tento pokles pozoruhodný, celková produkcia drogy sa v roku 2008 znížila len o 6 %. To zvýšilo tlak na neformálny sektor, ktorý je často zapojený do obchodovania s nelegálnymi látkami. Kvôli vysokým cenám pšenice začali mnohí farmári v Afganistane pestovať ópium. Predpokladá sa však, že hladomor a sucho v rokoch 2008 a 2009 spôsobili, že sa vrátili k pestovaniu ópiového maku. Bolo to preto, že boli nútení požičať si peniaze od „drogových bossov“, aby prežili počas zimnej sezóny. Rast militantných skupín na východe a juhu od roku 2006 tiež prispel k rozvoju severojužného rozdelenia, čo je geografická charakteristika tejto plodiny. Produkcia ópia sa v roku 2008 sústredila najmä v siedmich regiónoch Afganistanu. Patria medzi ne Helmand, Kandahár, Uruzgan, Zábul a Farah. Samotný Helmand predstavuje 66 % celkovej produkcie. Toto zistenie naznačuje, že zvyšujúci sa počet povstaleckých veliteľov a profesionálna výroba drog prispieva k zvyšujúcej sa nestabilite v krajine. Okrem toho istá skupina známa ako Neo-Taliban začala uplatňovať 10 % daň na pestovanie ópia. Je to výmenou za účasť spoločenstva na eradikácii úrody. Neo-Taliban môže kontrolovať obrábané oblasti iba prostredníctvom spolupráce s inými skupinami. Táto stratégia im umožňuje vytvoriť širokú alianciu záujmov, ktorá sa označuje ako „protichodné militantné sily“. Odvetvie ópia ako súčasť hospodárstva krajiny zohráva dôležitú úlohu. Produkuje najviac exportných ziskov, ktoré nie sú zahrnuté v oficiálnej platobnej bilancii krajiny. Ópium je tiež hlavným zdrojom príjmov na vidieku. Význam ópiového sektora v hospodárstve Afganistanu nemožno podceňovať. Aj keď jeho podiel na HDP krajiny klesol, stále tvorí významnú časť ekonomických aktivít krajiny. V roku 2007 sektor ópia prispel 40 % k zákonnému HDP krajiny, čím sa stal jednou z najdôležitejších ekonomických aktivít v krajine. V roku 2008 sa približne 10 % z 25 miliónov obyvateľov krajiny živilo pestovaním maku. Podiel ziskov, ktoré obchodníci zarobia, v porovnaní s príjmami, ktoré poľnohospodári dostávajú z tohto odvetvia, možno vypočítať pomocou zložitého výpočtu. Porovnanie príjmov z nezákonnej činnosti a sektora ópia v rokoch 2007 až 2008 ukazuje, že rozdiel medzi týmito dvoma sektormi je značný. Ak vezmeme celkovú ekonomickú aktivitu krajiny a pridáme hodnotu opiátov, potom formálny sektor, ktorý tvorí 75 % HDP krajiny, zatiaľ čo neformálny sektor prispieva 25 %. Zvyšných 25 % ziskov z obchodu s drogami ide obchodníkom, zatiaľ

⁹¹MAAS, Citha. *Afghanistan's Drug Career: Evolution from a War Economy to a Drug Economy* [elektronický zdroj]. German Institute for International and Security Affairs [2011], online. 32 s. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2011/12/SWP-Afghanistans-Drug-Career-Progression-2011.pdf>

čo farmárom zostáva len 5 %. Vplyv obchodu s drogami na reálnu ekonomiku krajiny je vidieť na objeme príjmov, ktoré plynú do domácej ekonomiky krajiny, zároveň ovplyvňuje aj dovoz a vývoz krajiny. Keďže finančné toky a správanie spotrebiteľov nie sú zachytené v oficiálnych štatistikách, odhady príjmov z obchodu s drogami nie sú zahrnuté v oficiálnych štatistikách krajiny. Môžu sa však použiť na výpočet celkových príjmov odvetvia. Do výpočtu možno zahrnúť napríklad straty spôsobené zadržaním drog úradmi. Časť aktív, ktoré obchod s drogami vytvára, sa recykluje do miestnej ekonomiky. Pomáha to podporiť legálny dovoz do krajiny a nezákonné obchodovanie. Väčšina ziskov, ktoré generuje obchod s drogami, nevstupuje do finančného systému krajiny. Namiesto toho sú prevedené na účty medzinárodných drogových kruhov v Dubaji. Jedným z najlucratívnejších domácich odvetví, ktoré môžu profitovať zo ziskov z obchodu s drogami, je stavebníctvo, ktoré sa nachádza vo veľkých mestách, ako je Kábul. Rýchly vznik a rast obchodu s drogami a prílev veľkého množstva medzinárodnej pomoci negatívne ovplyvnili makroekonomický rozvoj krajiny. Hoci dostupnosť investičného kapitálu je stále dostupná, chýbajúca základná infraštruktúra a ľudský kapitál sú niektoré z ďalších faktorov, ktoré krajine bránia dosiahnuť udržateľný rast. Okrem negatívnych dopadov na platobnú bilanciu môže mať obchod s drogami aj negatívny dopad na reálnu ekonomiku krajiny. Zvyšujúci sa dopyt po domácich produktoch a službách môže spôsobiť rast cien nehnuteľností a finančných aktív. Rastúce mzdy a výrobné náklady v drogovom priemysle ovplyvňujú konkurencieschopnosť legálne vyrábaného tovaru.⁹²

Taliban prevzal moc v Afganistane v auguste 2021.⁹³ Sľúbil, že zakročí proti nelegálnym drogám a v apríli toho roku vydali vyhlášku, ktorá výslovne zakazuje výrobu a predaj takýchto látok, ale implementácia tohto príkazu bola problematická. Obchodu s drogami v krajine sa pod vládou Talibanu darí. Je veľmi náročné zabrániť rozkvetu obchodu s drogami v Afganistane, pretože poskytuje obživu mnohým chudobným ľuďom. Krajinu od augusta 2021 vážne zasiahla humanitárna a hospodárska kríza. Drogová ekonomika výrazne vzrástla od invázie v roku 2001, ktorú vykonali USA a NATO. Vďaka dostupnosti efedry začala krajina vyrábať lacný metamfetamín. Nárast obchodu s drogami v Afganistane sa

⁹²MAAS, Citha. *Afghanistan's Drug Career: Evolution from a War Economy to a Drug Economy* [elektronický zdroj]. German Institute for International and Security Affairs [2011], online. 32 s. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2011/12/SWP-Afghanistans-Drug-Career-Progression-2011.pdf>

⁹³STONE, Rupert. *Afghanistan's drug trade is booming under Taliban rule* [elektronický zdroj]. Atlantic Council [2022], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/southasiasource/afghanistans-drug-trade-is-booming-under-taliban-rule/>

pripisuje režimu Talibanu. Podľa OSN bola krajina v roku 2020 zodpovedná za viac ako 85 % svetovej produkcie ópia. Obchod s drogami bol počas bývalej republiky Afganistan najväčším hospodárskym sektorom. Poskytol viac ako pol milióna pracovných miest. Medzinárodné spoločenstvo uvalilo na krajinu sankcie po prevzatí moci Talibanom a odstránenie zahraničnej pomoci a aktív centrálnej banky tiež spôsobilo, že miestna ekonomika klesala po ekonomickej špirále. Toto pripravilo Taliban o zdroje na boj proti obchodu s drogami. V roku 2021 sa objavila správa, že Taliban neriešil rastúcu úrodu ópiového maku. Sucho v Afganistane tiež zatraktívnilo pestovanie ópia pre farmárov, pretože im umožňuje produkovať výnos, ktorý môže byť vyšší, než aký by získali z pšenice, ak by úroda zlyhala.⁹⁴

Podľa UNODC prispel obchod s drogami k približne 14 % HDP Afganistanu.⁹⁵ Podľa UNODC sa očakáva, že množstvo produkcie heroínu a ópia výrazne vzrastie v dôsledku pokračujúceho zapojenia Talibanu do obchodu s drogami. Počet zabavení nelegálnych drog, ako je metamfetamín a heroín, sa od zavedenia zákazu výrazne zvýšil. To spôsobilo, že niektorí odborníci predpovedali, že dodávky týchto látok by sa mohli stať nestabilnými. Jednoročné oneskorenie medzi oznámením a presadzovaním zákazu poskytlo obchodníkom s ľuďmi a výrobcami nelegálnych látok čas na zvýšenie produkcie. UNODC pravidelne monitoruje produkciu a ceny ópia a heroínu v krajine, no odkedy Taliban prevzal moc, ich prístup k informáciám a viditeľnosť boli výrazne obmedzené.⁹⁶

Je nepravdepodobné, že by sa Talibanu v blízkej budúcnosti podarilo ukončiť závislosť Afganistanu od drog kvôli medzinárodným sankciám, bezpečnostnej situácii v krajine a ekonomickým výzvam, ktorým čelí.⁹⁷ Podľa rozvojového ekonóma, Williama Byrda, z USIP stojí zákaz ópia v krajine približne 1 miliardu dolárov ročne. Presadzovanie zákazu pestovania maku bude mať podľa Byrda negatívny vplyv na ekonomiku krajiny. USA sú najväčším prispievateľom do afganských programov boja proti narkotikám, do roku 2021 poskytla viac ako 9 miliárd dolárov. DEA naďalej podporuje programy, ktoré bojujú proti obchodovaniu

⁹⁴taktiež

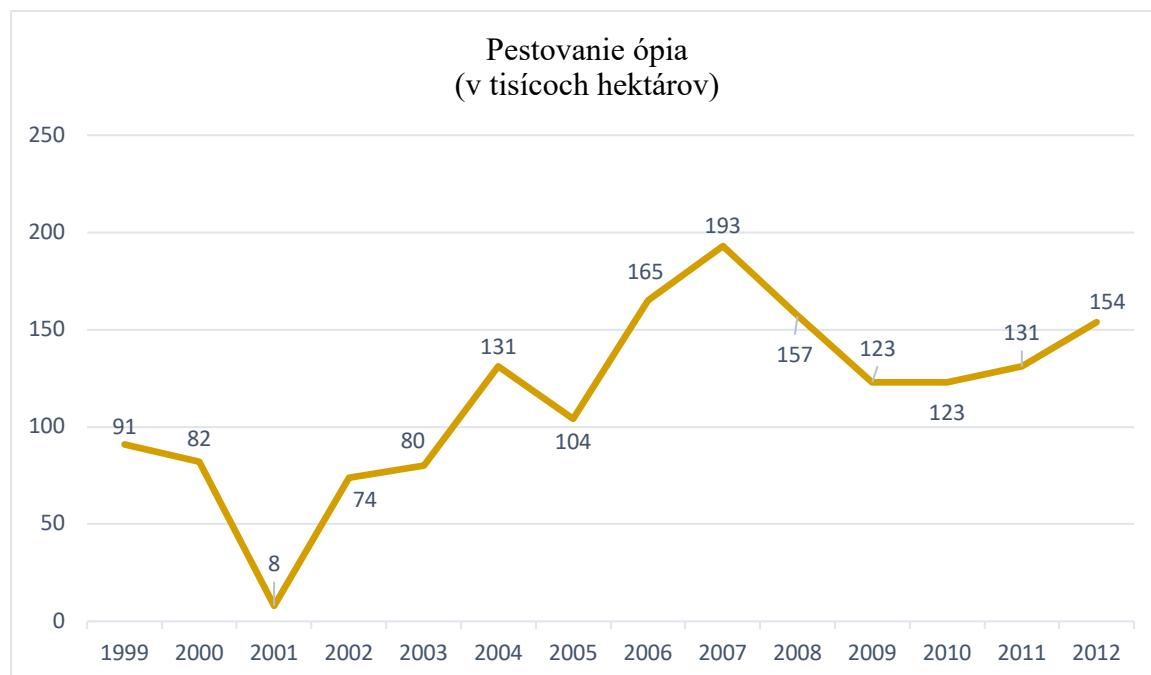
⁹⁵ O'DONNELL, Lynne. *The Taliban Have a New Drug of Choice* [elektronický zdroj]. Foreign policy [2023], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2023/09/13/taliban-afghanistan-drugs-ban-economy-opium-poppy-meth-heroin-trade/>

⁹⁶taktiež

⁹⁷DAWI, Akmal. *Taliban's War on Drugs Going Strong, for Now* [elektronický zdroj]. VOA [2004], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/xp24>

s drogami prostredníctvom zasielania správ a monitorovania výroby a používania nezákonných látok v Afganistane. Patria sem projekty OSN a iniciatívy v oblasti živobytia.⁹⁸

Graf 4 Množstvo pestovaného ópia v rokoch 1999- 2012

Vlastné spracovanie autora podľa: EPRS. *Afghan opium production reaches record high* [elektronický zdroj]. EPRS [2014], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://epthinktank.eu/2014/01/17/afghan-opium-production-reaches-record-high/>

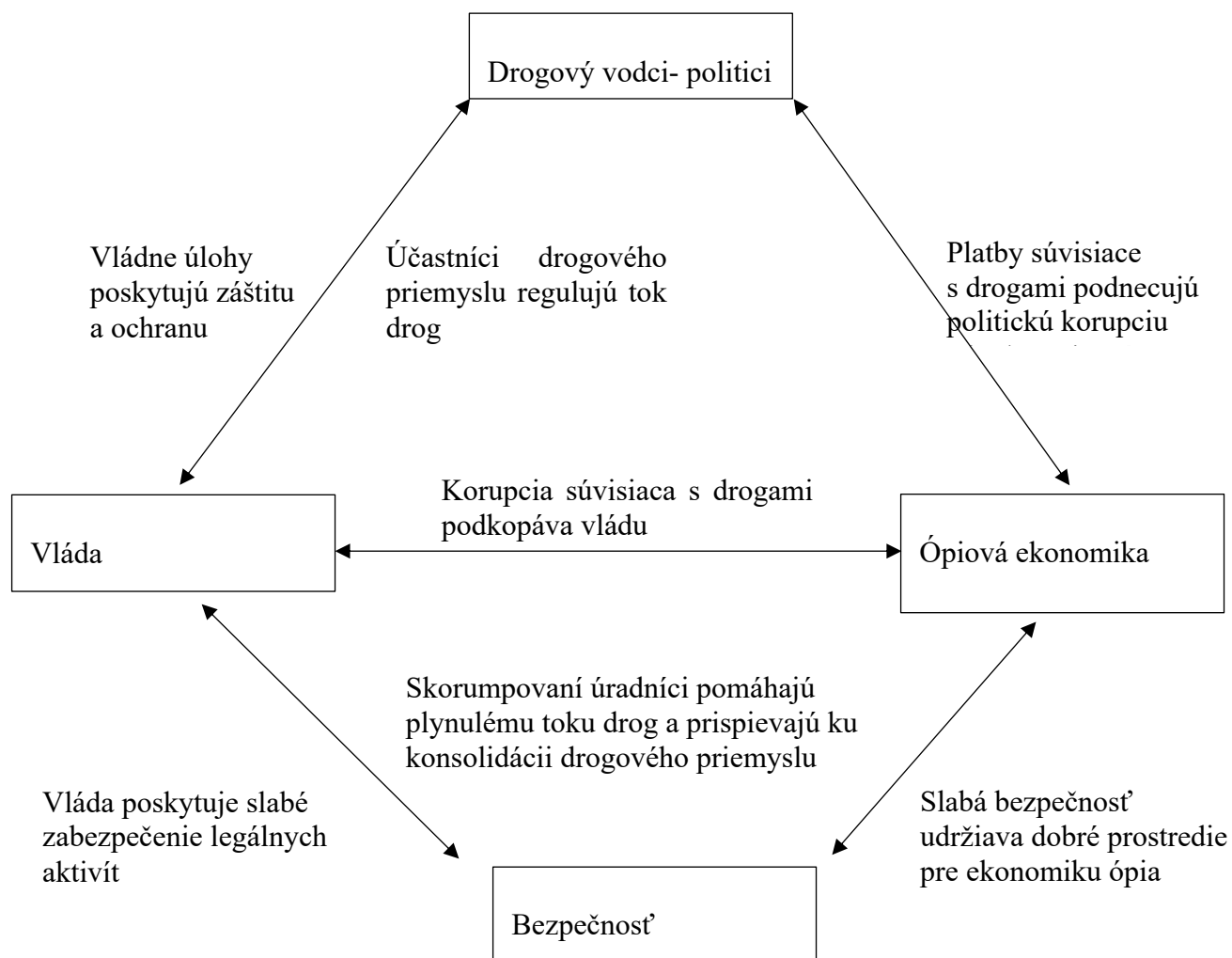
Graf o pestovaní ópia medzi rokmi 1999 až 2012 poukazuje na to, že najväčší pokles v pestovaní ópia bol zaznamenaný v roku 2001, keď vláda Talibanu zaviedla zákaz pestovania ópia, čo spôsobilo 75% pokles produkcie. No nasledujúci rok opäť stúpila produkcia na 74 000 hektárov. Od roku 2001 produkcia ópia konštantne rástla, aj keď s miernymi medziročnými poklesmi. Po roku 2004 došlo opäť k miernemu poklesu, ale stále si krajina udržiavala vysokú úroveň pestovania, aj napriek určitým fluktuáciám zostávala úroveň pestovania

⁹⁸taktiež

v nasledujúcich rokoch na relatívne vysokej úrovni. V roku 2007 dosiahla produkcia svoj vrchol v hodnote 193 000.

3.3.1 Konsolidácia drogovej ekonomiky v Afganistane

Tabuľka 1 Schéma Afgánskej mafie

Vlastné spracovanie autora podľa: BYRD. William. *Responding to Afghanistan's Opium Economy Challenge: Lessons and Policy Implications from a Development Perspective* [elektronický zdroj]. The World Bank [2008], online. 30 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/753541468197330634/pdf/wps4545.pdf>

Vzostup vojenských veliteľov a rastúci vplyv drogových záujmov vo vláde viedli ku kompromitovaniu niektorých bezpečnostných agentúr krajiny, ako je polícia a ministerstvo vnútra.⁹⁹ Tento trend je čiastočne spôsobený korupciou, ktorá sa vyskytla pri implementácii úsilia v boji proti narkotikám. Polícia, ale aj ďalšie bezpečnostné zložky sa podieľajú na aktivitách obchodu s drogami v Afganistane, ktorý je hrozbou pre rozvoj krajiny a snahy o budovanie štátu. Dynamika obchodu s drogami zostáva rovnaká, slabý štát aj prosperujúce ópiové hospodárstvo je ohrozené záujmami drog. Situáciu komplikuje aj rastúca prítomnosť Talibanu na juhu. To podkopáva snahy predchádzať obchodovaniu s drogami.¹⁰⁰

3.4 Talianska zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

V roku 2011 našli ekonómovia, U. Marani a V. Daniele, negatívnu koreláciu medzi PZI a kriminalitou v Taliansku.¹⁰¹ Okrem toho štúdia vykonaná v roku 2004 spoločnosťou Peri odhalila, že regióny s vysokou mierou vražd, ako je Sicília a Kalábria, majú nižšie miery rastu HDP ako iné oblasti. Identifikujú sa rôzne kanály, ktorými môže organizovaný zločin deformovať hospodársku činnosť krajiny. Napríklad podľa ekonóma, E. Bonaccorsiho, v roku 2009 má činnosť mafie negatívny vplyv na cenu bankových úverov. Znižuje to aj prístup k úverom pre obyvateľov a zvyšuje pravdepodobnosť, že banky budú vyžadovať kolaterál v oblastiach, kde prevláda mafia.¹⁰²

Talianska mafia je považovaná za jednu z najvýznamnejších zločineckých organizácií na svete.¹⁰³ Úzko súvisí s americkou mafiou a rôznymi inými skupinami, ako sú kolumbijské

⁹⁹ BYRD, William. *Responding to Afghanistan's Opium Economy Challenge: Lessons and Policy Implications from a Development Perspective* [elektronický zdroj]. The World Bank [2008], online. 30 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/753541468197330634/pdf/wps4545.pdf>

¹⁰⁰taktiež

¹⁰¹ LOPRESTO, Ducio. *Mafia, Institutions and GDP: An Econometric Estimation of the Effects of Organized Crime in Italy* [elektronický zdroj]. City University London [2015], online. 39 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://www.icsaicstoria.it/wp-content/uploads/2018/06/Lopresto-FINAL-word.pdf>

¹⁰²taktiež

¹⁰³ BREGOLINO, Jacopo. *How does mafia affect the Italian economy? A brief introduction* [elektronický zdroj]. The Economist, online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/aghg>

a mexické kartely. Niektoré z ich najväčších podnikov sú v USA, Španielsku, Francúzsku, Nemecku a Rumunsku. V roku 2013 správa talianskeho ministerstva vnútra odhalila, že nelegálne aktivity sú najväčšími podnikmi v krajine, ktoré generujú ročné príjmy vo výške viac ako 29 miliárd dolárov. Tieto organizácie nemajú monopol na nelegálne aktivity. Dokážu zarobiť spolu okolo 9 miliárd dolárov. Je známe, že skupiny organizovaného zločinu ovplyvňujú rôzne odvetvia hospodárstva, ako je súkromný a verejný sektor. Okrádajú aj malých a stredných podnikateľov. Mafia je považovaná za najväčšiu banku v krajine s likviditou viac ako 75 miliárd dolárov. Jej príjem pochádza z pôžičky, ktorá generuje približne 10 % jej celkových príjmov, a z nezákonných činností, medzi ktoré patrí obchodovanie s drogami a prostitúcia. Portfólio mafie zahŕňa akcie, spoločnosti a nehnuteľnosti. Pôsobí predovšetkým v južnom Taliansku, kde sú jej územné hranice silnejšie. Členovia mafie môžu ťažiť zo svojich nehnuteľností, pretože sa považujú za investície, ktoré možno použiť na osobné použitie. Mafia primárne investuje do spoločností kvôli ich potenciálu prať špinavé peniaze, územnej kontrole a spoločenskému konsenzu. Niektoré z ich hlavných odvetví zahŕňajú baníctvo, stavebníctvo, hotely a reštaurácie. Jedným z ich nových ziskových podnikov je nelegálny priemysel likvidácie odpadu. V období od novembra 2004 do júla 2005 sa podarilo polícii získať informácie o prevode viac ako 800 000 dolárov z nelegálnej drogovej činnosti. To dokazuje, že mafia je aktívna na drogovom trhu.¹⁰⁴

Štúdia vykonaná ekonómom, P. Pinottim, v roku 2014 skúmala náklady na aktivity organizovaného zločinu v dvoch regiónoch v Taliansku, konkrétne v Apúlii a Basilicate.¹⁰⁵ Tieto oblasti boli predtým vyňaté z organizovaného zločinu. Na výpočet kontrafaktuálneho rastu ekonomiky pri absencii organizovaného zločinu použil Pinotti metódu syntetickej kontroly. Zistil, že nárast aktivít organizovaného zločinu má negatívny vplyv na HDP krajiny na obyvateľa. Štúdia, ktorú vypracoval Jan van Dijk, sa zaoberala vplyvom organizovaného zločinu na hospodársky rast krajiny. Zistil, že aktivity mafie majú negatívnu koreláciu s rastom HDP krajiny. Ovpływujú aj politické rozhodnutia krajiny a právny štát. Dlhodobé účinky kriminality môžu odradiť súkromných investorov a znížiť priame zahraničné investície. Môže

¹⁰⁴taktiež

¹⁰⁵LOPRESTO, Ducio. *Mafia, Institutions and GDP: An Econometric Estimation of the Effects of Organized Crime in Italy* [elektronický zdroj]. City University London [2015], online. 39 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://www.icsaistoria.it/wp-content/uploads/2018/06/Lopresto-FINAL-word.pdf>

tiež zvýšiť náklady na monitorovanie a zvýšiť výdavky verejnosti. Tieto faktory v konečnom dôsledku vedú k zníženiu HDP.¹⁰⁶

Talianska mafia sa stala sofistikovanejšou vo svojich operáciách, ktoré zahŕňajú pašovanie drog a vydieranie.¹⁰⁷ Pri veľkej operácii, ktorá sa uskutočnila začiatkom apríla 2021, bolo zatknutých viac ako 70 podozrivých členov zločineckých skupín Ndrangheta a Camorra. Cieľom vyšetrovania bolo odhaliť prenikanie organizovaného zločinu do plynárenského a nerastného sektora, najmä takzvané „biele pumpy,“ ktoré sa bežne vyskytujú v rôznych oblastiach krajiny. Podľa Sergia Nazzara z OCCRP má mafia moc ovplyvňovať celú ekonomiku. Vzostup mafie sa podľa Nazzara podpísal na jej rastúcej sofistikovanosti. Kedysi to bolo tak, že páchala pouličné zločiny a fungovalo na miestnej úrovni, ale v súčasnosti sa viac zameriava na kontrolu ekonomiky. Väčšina veľkých mafiánskych skupín v krajine bola zapojená do rôznych schém prania špinavých peňazí, ktoré spolu preprali viac ako 200 miliónov dolárov. Úrady sa zamerali na klan Moccia z Camorry, ktorý pôsobí v oblastiach okolo Ríma a Neapola. Podľa Guardia di Finanza je skupina považovaná za jednu z najmocnejších organizácií v krajine. Je známa svojou schopnosťou vstúpiť do legálnej ekonomiky a je aktívna aj v ropnom sektore. Ropný biznis využívala mafia na pranie peňazí, ktoré získala z iných nelegálnych aktivít. Podľa Guardia di Finanza, talianskej vojenskej policajnej sily, klan Moccia využil štruktúru a autonómnu organizáciu na pranie peňazí, ktoré získal z podvodov. Ndrangheta, ktorá sídli v regióne Kalábria, je najsilnejšou talianskou zločineckou skupinou. Orgánom sa podarilo odhaliť dva hlavné podvodné schémy, ktoré vykonala Ndrangheta. Jedna z nich sa týkala obchodu s ropou a plynom. Týkalo sa to viacerých spoločností a viacerých skladov paliva. Pôvodom podvodného systému bol dovoz ropy z východnej Európy, ktorá sa potom predávala ako nafta. Mafiáni podľa Nazzara výrobky nesprávne označili ako poľnohospodárske palivo, ktoré má nižšiu sadzbu dane, aby sa dostali na trh. Ropa je v Taliansku hlavným priemyslom a je menej nebezpečná ako drogy. V posledných rokoch sa Ndrangheta stala v porovnaní so sicílskou Cosa Nostrou mocnejšou. Okrem rôznych podvodných schém patrí medzi nezákonné aktivity Ndranghety vydieranie,

¹⁰⁶taktiež

¹⁰⁷KLEIN, David. Expert: *Italian Mafia has Mastered Complex Economic Schemes* [elektronický zdroj]. OCCRP [2021], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.occrp.org/en/daily/14254-expert-italian-mafia-has-mastered-complex-economic-schemes>

pranie špinavých peňazí a obchodovanie s nelegálnymi látkami, ako sú drogy a zbrane. Tieto aktivity tvoria približne 5 % talianskeho HDP.¹⁰⁸

V štúdiu, ktorú vypracovali P. Slutzky a S. Zeume, analyzujú dopady organizovaného zločinu na taliansku ekonomiku.¹⁰⁹ Podľa Slutzkyho, keď strážcovia zákona zasiahnu organizovaný zločin, podniky si začnú konkurovať kvalitou a cenou. To vedie k zvýšeniu inovácií a ekonomickej efektívnosti. Organizované štruktúry, ktoré v krajine pôsobia, však bránia konkurencii a bránia novým podnikateľom vstúpiť na trh. Nezákonnými aktivitami, ako je prostitúcia a obchodovanie s drogami, môže mafia zarábať na svojej činnosti. Toto pranie špinavých peňazí môže pomôcť neefektívnym firmám prežiť a zvýšiť ich zisky. Napríklad tým, že mafia ochráni miestnu kaviareň pred konkurenciou, môže zabezpečiť, aby sa v oblasti nenachádzali žiadne iné podniky. Čím je obchod ziskovejší, tým viac ho môže zneužiť mafia. Podľa Slutzkyho neoficiálne dôkazy ukázali, že organizovaný zločin ovplyvňuje ekonomiku v rôznych mestách v Taliansku.¹¹⁰

Ekonomický dopad organizovaného zločinu je ťažké určiť pre nedostatok údajov o jeho činnosti.¹¹¹ Práca Paola Pinottiho, ktorá je o prípadovej štúdiu o dvoch juhotalianskych regiónoch: Basilicata a Apúlia, ukazuje, že prítomnosť organizovaného zločinu ovplyvnila HDP na obyvateľa za posledné tri desaťročia približne o 16 %. Zistil, že hoci zdroje neboli prerozdelené z formálnej ekonomiky do neformálnej, súkromný kapitál bol nahradený verejnými investíciami, ktoré boli menej produktívne.¹¹²

Hospodárska kríza a sociálna kríza, ktoré podporujú pravicu v Taliansku, robia 3. najväčšiu ekonomiku krajiny zraniteľnou voči infiltrácii organizovaného zločinu.¹¹³ V máji 2022 taliansky bývalý premiér Mario Draghi varoval, že organizovaný zločin naberá nové

¹⁰⁸taktiež

¹⁰⁹ UNIVERSITY OF MARYLAND. *How Mafia Crackdowns Drive Competition and Innovation in Local Economies* [elektronický zdroj]. University of Maryland [2024], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.rhsmith.umd.edu/research/how-mafia-crackdowns-drive-competition-and-innovation-local-economies>

¹¹⁰taktiež

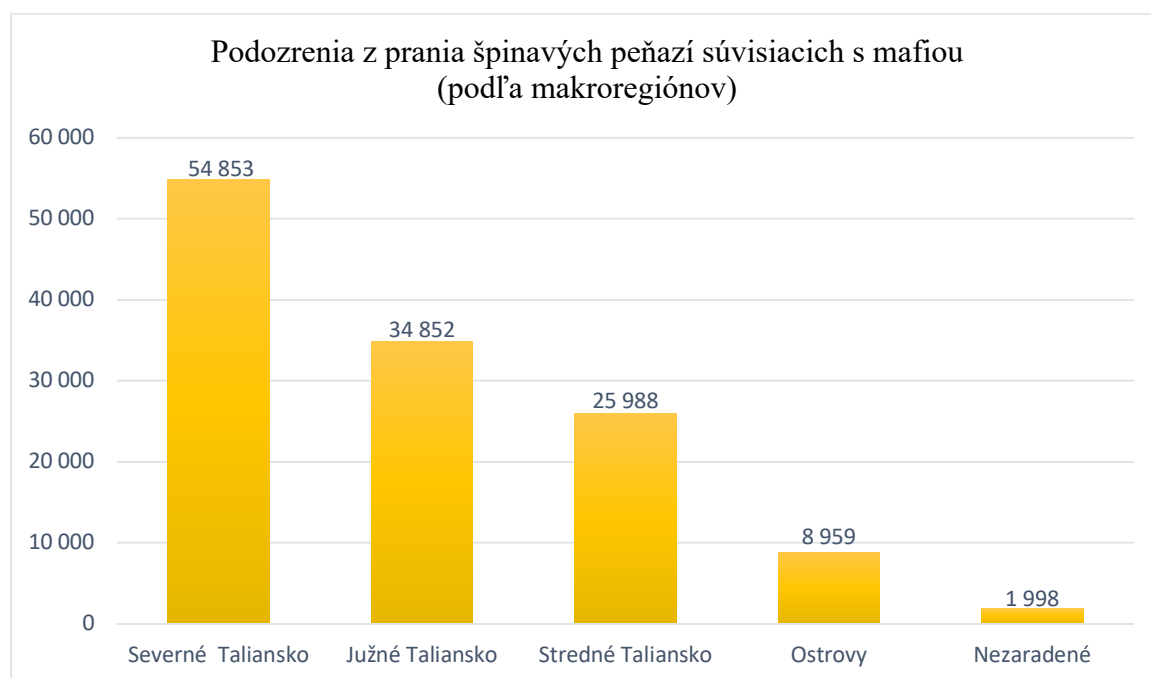
¹¹¹MATSANGOU, Elizabeth. *Organized crime: the economic under belly* [elektronický zdroj]. World Finance, online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/vwfy>

¹¹²taktiež

¹¹³ SANDERSON, Rachel. *Beware Italy's „mafia entrepreneurs“* [elektronický zdroj]. The Japan Times [2022], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2022/09/21/commentary/world-commentary/italian-mafia/>

formy a už ovplyvňuje aj chod firiem. Je známe, že skupiny organizovaného zločinu prenikajú do dodávateľských reťazcov rôznych podnikov v Taliansku, ako je napríklad sektor nehnuteľností. Podľa odhadov talianske zločinecké organizácie kontrolujú asi 9 % ekonomiky krajiny. V dôsledku toho sa Draghi obával možného vplyvu fondov Európskej únie na obnovu, ktoré majú mať do roku 2026 hodnotu viac ako 260 miliárd.¹¹⁴

Graf 5 Správy o podozrení z prania špinavých peňazí v Taliansku v roku 2019

Vlastné spracovanie autora podľa: STATISTA. Reports of suspected mafia-related money laundering in Italy in 2019, by macro-region [elektronický zdroj]. Statista Research Department [2024], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/722580/reports-of-suspected-money-laundering-by-mafia-in-italy/>

¹¹⁴taktiež

Graf nám poukazuje na prípady prania špinavých peňazí, ktoré boli zaznamené v Taliansku v roku 2019. Najviac prípadov prania špinavých peňazí bolo zaznamenaných na severe Talianska. V tomto regióne bolo viac ako 54 tisíc podozrivých prípadov. Druhé miesto obsadili južné regióny s viac ako 34 tisíc prípadmi prania špinavých peňazí. Na predposlednom mieste figurovali ostrovy, ktoré patria pod taliansku správu s množstvom viac ako 8 tisíc podozrení.

3.5 Japonská zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

V Japonsku prispela čierna ekonomika, ktorá zahŕňa daňové úniky, prostitúciu a gangsterské aktivity, 4,5 % k národnému HDP v roku 1999. V správe výskumného inštitútu sa uvádza, že nezdanené aktivity zodpovedajú ročným investíciám do bývania v krajine.¹¹⁵

Vývojári najvyššej výškovej veže sveta v Tokiu zakázali účasť na projekte členom japonských zločineckých organizácií, známych aj ako Yakuza.¹¹⁶ Toru Hironaka, ktorý vedie právny tím projektu, povedal, že prítomnosť skupín organizovaného zločinu v oblasti nebude povolená. Súčasťou národného úsilia je obmedziť väzby medzi podnikateľskou komunitou v krajine a organizovaným zločinom. V rámci celoštátneho zásahu bol zatknutý podozrivý vodca zločineckej skupiny Jamaguči-gumi za to, že žiadal peniaze od stavebnej firmy v Kjóte. Kiyoshi Takayama bol považovaný za de facto vodcu organizácie po tom, čo bol jej oficiálny vodca v roku 2005 zatknutý za porušenie zákonov o strelných zbraniach. Kohei Kishi, šéf oddelenia policajnej agentúry pre organizovaný zločin, varoval, že organizovaný zločin ohrozuje ekonomiku krajiny. Úrady tiež zintenzívňujú svoje úsilie, aby zabránili zapojeniu skupín organizovaného zločinu do stavebníctva. Predstavitelia uviedli, že tieto skupiny sú viac zakorenené v korporátnom prostredí Japonska ako v USA. Ministerstvo financií nariadilo finančným inštitúciám, aby zaviedli rôzne opatrenia na zamedzenie prania špinavých peňazí. Najväčším cieľom úradov je stavebný priemysel, ktorý celkovo predstavuje viac ako 18 miliárd

¹¹⁵FREW, Alex. *Black economy 4.5% of Japan's output* [elektronický zdroj]. Hong Kong: CNN [2001], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2001/BUSINESS/asia/05/24/japan.economy/>

¹¹⁶TABUCHI, Hiroko. *Japan Pushing the Mob Out of Businesses* [elektronický zdroj]. The New York Times [2010], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2010/11/19/business/global/19yakuza.html>

dolárov. Počas 90. rokov 20. storočia strážcovia zákona odhadovali, že skupiny organizovaného zločinu boli schopné zarobiť až 3 % stavebných výdavkov krajiny. Podľa údajov polície v krajine pôsobí asi 83-tisíc zločineckých organizácií. Ročne prispievajú približne 181 miliárd dolárov do ekonomického systému kontrolovaného mafiou.¹¹⁷

Yakuza je považovaná za jednu z najvplyvnejších zločineckých organizácií v krajine.¹¹⁸ Na rozdiel od iných skupín organizovaného zločinu, Yakuza nefunguje tajne. V roku 2010 The New York Times odhadol, že finančný priemysel krajiny má celkovo 22 biliónov dolárov.¹¹⁹

Počet členov Yakuzy sa za posledných pár rokov výrazne znížil v dôsledku implementácie prísnejšej legislatívy o organizovanom zločine.¹²⁰ Japonská mafia sa štruktúruje podobne ako talianska mafia, ale s rituálnym príbuzenstvom odlišným od davu. Kultúrne rozdiely medzi západnými a východnými zločineckými kultúrami vysvetľujú, prečo je Yakuza naďalej pevnou súčasťou japonskej spoločnosti. V Japonsku sa starý otec bývalého premiéra Šinzó Abeho, ktorý je zakladateľom Liberálno-demokratickej strany, stal premiérom krajiny vďaka pomoci svojich priateľov z Yakuzy. Nielen v Japonsku, ale na celom svete dokázala skupina využiť svoj vplyv na zapojenie sa do korupcie, napríklad v spolupráci so CIA na vykonaní atentátu na konkurenčného politika. Počas polovice 20. storočia rýchly nástup Japonska ako obchodného centra viedol k prílevu zahraničného kapitálu, ktorý povzbudil Yakuзу, aby to využila. V tom čase mal Susumu Ishii, šéf Yakuzy, majetok viac ako 2 miliárd dolárov. Počas tohto obdobia skupina pokračovala v rozširovaní svojich operácií po celom svete, čo vyvolalo obavy medzi vládami. O polícii v Japonsku sa tiež vedelo, že je ťažké s ňou spolupracovať, čo pomohlo rastu skupiny. Japonskí strážcovia zákona zasiahli proti skupine v roku 2009 a začali násilnú vojnu gangov, ktorá viedla k smrti mnohých ľudí. V roku 2011 vláda prijala legislatívu, ktorá prísne trestala spoločnosti spojené s Yakuzou. Prijala aj nariadenia, ktoré výrazne obmedzili činnosť skupiny. Polícia vykonala rozsiahlejšie rázie, čím sa výrazne znížil počet členskej základne a majetok organizácie. Počet ľudí, ktorí majú záujem

¹¹⁷taktiež

¹¹⁸MARTINEZ, Ramona. *An Inside Look At Organized Crime In Japan* [elektronický zdroj]. NPR [2012], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://www.npr.org/sections/pictureshow/2012/08/20/159404527/an-inside-look-at-organized-crime-in-japan>

¹¹⁹taktiež

¹²⁰ROUSSEAU, Yann. *Yakuza Blues: Japan's Notorious Gangsters Hit Hard By COVID* [elektronický zdroj]. World Crunch [2021], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://worldcrunch.com/culture-society/yakuza-blues-japan39s-notorious-gangsters-hit-hard-by-covid>

stať sa členom Yakuzy, sa výrazne znížil v dôsledku rôznych faktorov, ktoré ovplyvnili popularitu skupiny. Jedným z nich je starnutie populácie v Japonsku, čo viedlo k tomu, že organizácia priťahovala menej ľudí. Tento pokles urýchlila aj pandémia COVID-19. Počas tohto obdobia mnoho podnikov spojených so skupinou stratilo peniaze v dôsledku pandémie. Aktivity Yakuzy poškodili základy demokracie a japonskej ekonomiky, čo prispelo k hospodárskej stagnácii krajiny. Kvôli rozsiahlej stagnácii skupiny začal na jej miesto nastupovať vzostup iných „gangov“, ako napríklad Hangure. Na rozdiel od iných skupín organizovaného zločinu v Japonsku, Hangure nespádajú pod zákony krajiny o organizovanom zločine. Napríklad sú známi tým, že vykonávajú telefónne podvody, aby okrádali starších ľudí. Je tiež známe, že perú peniaze pomocou kryptomien. Hangure sú tiež šikovnejší v používaní technológie a je ťažšie ich sledovať kvôli ich frakcionácii. Jediným negatívnym faktorom, ktorý im zabránil v raste, je prítomnosť Yakuzy. Na svojom vrchole bola skupina schopná ovládnuť podsvetie, vládu a ekonomiku. Odkedy začala upadať, stala sa pozostatkom minulosti, čo viedlo k vzniku ničivejších a šikovnejších „gangov.“ Liberálno-demokratická strana, ktorá má dlhú históriu spájania s Yakuzou, varovala, že by mohla utrpieť značné škody na reputácii, ak proti tejto skupine nepodnikne rázne kroky. Napriek pozitívnym dopadom zatknutia vodcov skupiny sa verejnosť stále viac zameriava na negatívne dopady organizácie na spoločnosť. Dlhodobá prítomnosť Hangure, ktorá bola podporená znížením sily Yakuzy, by mohla negatívne ovplyvniť popularitu LDP. Japonská vláda musí prijať proaktívne opatrenia, aby zabránila vzniku nových gangov po páde Yakuzy.¹²¹

V roku 2012 skolabovala AIJ, finančná firma, ktorá spravovala mnohé z dôchodkových plánov malých a stredných podnikov.¹²² Stratila približne miliardu dolárov. Milióny jednotlivcov, vrátane rodinných príslušníkov a zamestnancov, prišli o svoje dôchodky v dôsledku nezákonných aktivít Yakuzy. Odhaduje sa, že na aktivity zločineckej organizácie je vyčlenených približne 10 až 20 % štátneho rozpočtu. V minulosti bolo jedným z najväčších stavebných projektov v Japonsku letisko, na ktorom údajne pomáhal prominentný člen Yakuzy. Projekt známy ako Kansai International bol údajne aj podnikom na zarábanie peňazí pre organizovaný zločin. Počas roku 2000 zločinecká organizácia využila vládny plán

¹²¹taktiež

¹²² NEWSHAM, Grant. *Corporate scandals among the ways Yakuza hurt Japan* [elektronický zdroj]. Asia Times [2020], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://asiatimes.com/2020/12/corporate-scandals-among-the-ways-yakuza-hurt-japan/>

v Japonsku, ktorý poskytoval finančnú podporu malým a stredným podnikom, aby rýchlo zarobila. Yakuza môže tiež spôsobiť neefektívnosť v prevádzke podnikov, čoho príkladom je japonský stavebný priemysel. Organizovaný zločin môže účinne blokovať domácu a zahraničnú konkurenciu v určitých odvetviach, čo môže brániť efektívnejším a nákladovo efektívnejším operáciám. Činnosť Yakuzy má výrazný vplyv aj na ekonomický rozvoj krajiny. Môžu ovplyvňovať rozhodnutia, ktoré prijíma vláda a súkromný sektor, čo môže značne deformovať trh.¹²³

Kolaps večernej ekonomiky počas pandémie COVID-19 vo veľkých mestách spôsobil vážne škody prevádzke miestnej nočnej ekonomiky, ktorú prevádzkuje najmä Yakuza.¹²⁴ Podľa vysokého predstaviteľa organizácie Yakuza niektoré zariadenia fungovali aj naďalej. V Japonsku sa obchádzanie anti-covidových nariadení nepovažovalo za zločin, čo poskytlo Yakuze príležitosť nahradiť svoje straty. Nedostatok respiračných masiek vytvoril pre Yakuzu nový trh na zárobok. Tieto skupiny sú tiež známe tým, že vykonávajú dobré skutky na zlepšenie vzťahu medzi ľuďmi a Yakuzou. Namiesto toho, aby prejavovali altruistické úmysly, činy Yakuzy demonštrujú ich túžbu získať späť svoje spoločenské postavenie. Napriek pandémie COVID-19 nelegálne aktivity, ako napríklad obchodovanie s drogami, naďalej normálne fungovali. V Japonsku nebola preprava tovaru a osôb tak vážne narušená ako v iných európskych krajinách. Stále nie je jasné, prečo hospodárska kríza a pandémie koronavírusu ovplyvnili aktivity Yakuzy. Yakuza môže ľahko využiť slabiny vo finančných inštitúciách a nariadeniach, ktoré v meste prevládajú. Krycie spoločnosti skupiny tiež dokázali vytvárať nové podniky vďaka meniacemu sa rytmu mesta.¹²⁵

¹²³taktiež

¹²⁴BARADEL, Martina. *Chance or hurdle? Covid-19 and Yakuza's adaptation skills* [elektronický zdroj]. Standing Group on Organised Crime [2020], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://standinggroups.ecpr.eu/sgoc/2020/05/27/covid-19-blog-20/>

¹²⁵taktiež

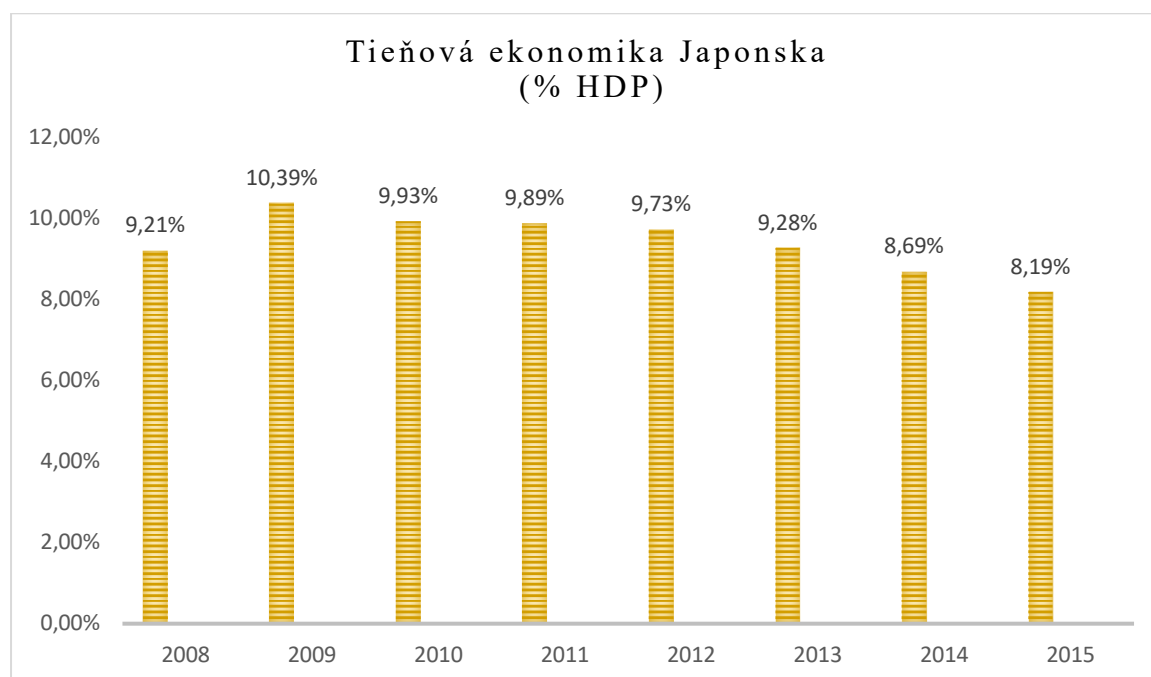
Graf 6 Závažné trestné činy v Japonsku v rokoch 2018-2022

Vlastné spracovanie autora podľa: NATIONAL POLICE AGENCY. *Crime Situation in 2022* [elektronický zdroj]. National Police Agency [2023], online. 6 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: https://www.npa.go.jp/english/crime_situation_in_2022_en.pdf

Graf odzrkadľuje počet závažných trestných činov, ktoré boli vykonané medzi rokmi 2018 až 2022 v Japonsku. V roku 2022 bolo zaznamenaných 9535 trestných činov, čo je oproti predchádzajúcemu roku nárast o 8,1 %. Počas týchto piatich rokov najväčšiu hodnotu prípadov predstavujú násilné nemravnosti, spolu až 23 385 prípadov, aj napriek tomu, že v roku 2020 klesli, tak nasledujúce roky opäť začali narastať. Najmenší počet prípadov podľa Národnej polície Japonska tvoria únosy a obchodovanie s ľuďmi.

Graf 7 Tieňová ekonomika Japonska v rokoch 2008- 2015

Vlastné spracovanie autora podľa: MEDINA. - SCHNEIDER. Japan: Shadow economy [elektronický zdroj]. The Global Economy [2018], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: https://www.theglobaleconomy.com/Japan/shadow_economy/

Tieňová ekonomika zvyčajne odkazuje na ekonomické aktivity krajiny, ktoré sa uskutočňujú mimo oficiálnemu záznamu alebo regulácie vlády. Tento typ aktivít je obvykle nezákonný alebo nehlásený, čo znamená, že aktivity neprispievajú k oficiálne vykonaným štatistikám HDP a nie sú zohľadnené pri výpočtoch oficiálnych ekonomických údajov. Vyššie % HDP v tomto type ekonomiky naznačuje, že čierna ekonomika je v danej krajine väčšia a má väčší vplyv na celkovú ekonomiku krajiny. Z grafu nám vyplýva, že najvyššie % tieňovej ekonomiky bolo zaznamenané v roku 2009, kedy predstavovalo hodnotu 10,39 % HDP. S pribúdajúcimi rokmi tieto hodnoty klesajú, čo môže mať za následok aj slabnutie Yakuzy a jej postupné nahradenie inými organizovanými štruktúrami, ktoré si za ten čas nestihli vytvoriť, tak silnú základňu.

3.6 Ruská zločinecká štruktúra: analyzovanie dopadov na ekonomiku a spoločnosť

Väčšina aktivít organizovaného zločinu môže zakladať kartely a obchodovať s nelegálnymi zbraňami a muníciou, čo vážne zasahuje don bezpečnosti Ruska.¹²⁶ Kvôli nárastu organizovaného zločinu v Rusku sa stala krajina živnou pôdou pre teroristov a „drogových bossov.“ V Rusku boli občania svedkami vzostupu zločineckých skupín, ktoré destabilizovali vládu. Tieto skupiny sú známe tým, že páchajú násilie a korupciu s cieľom vyvolať v ľuďoch strach. Podľa ministerstva vnútra bolo v roku 1993 v krajine vyše 5000 prípadov organizovaného zločinu. Vzostup organizovaného zločinu možno sledovať v 70. a 90. rokoch 20. storočia, keď hospodárstvo ZSSR upadalo. Počas tohto obdobia bolo v Rusku hlásených viac prípadov organizovaného zločinu ako v krajine teraz. Za čias Sovietskeho zväzu dostali mafie mandát pôsobiť v rámci veľkej ekonomiky krajiny. Bolo to preto, že úrady mali príliš veľkú kontrolu nad zločineckými organizáciami v krajine. Uvádza sa, že viac ako polovica príjmov krajiny pochádzala z nelegálnych trhov a úplatkov. V Rusku je známe, že skupiny organizovaného zločinu vydierajú investorov, čo sa prejavuje na hospodárstve krajiny. Veľké sumy peňazí, ktoré sa vodcom zločineckých organizácií podarilo vyzbierať, prispeli k zhoršujúcej sa bezpečnosti krajiny. Vďaka dostupnosti nelegálnych trhov bolo možné ľahko získať zbrane. Vďaka úsiliu medzinárodných organizácií sa však Rusko začalo zotavovať z účinkov organizovaného zločinu.¹²⁷

Viac ako 600 000 ľudí je v Rusku každoročne odsúdených za ekonomickú trestnú činnosť.¹²⁸ Harvardský ekonóm, Jeffrey Sachs, odmietol myšlienku, že ruská korupcia je problém, ktorý je spôsobený najmä nedostatkom právnych prostriedkov v krajine. Namiesto toho tvrdil, že mnohí z tých, ktorí sú označovaní za mafiu, sú jednoducho obchodníci. V dôsledku kolapsu represívnej mašinerie štátu a zlyhania liberálneho zmluvného

¹²⁶WEBSTER, William. et al. *Russian Organized Crime and Corruption* [elektronický zdroj]. CSIS [2000], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://www.csis.org/analysis/russian-organized-crime-and-corruption>

¹²⁷taktiež

¹²⁸MALTSEV, Yuri. *Economics of Russian Crime: Russia Urgently Needs to Create a Stable, Orderly Society Based on an Effective Market* [elektronický zdroj]. Foundation for Economic Education [1995], online. [cit. 2024-24-02] Dostupné na: <https://fee.org/articles/economics-of-russian-crime/>

a majetkovoprávneho systému sa hospodárska kriminalita stala racionálnou reakciou na vzniknutú situáciu.¹²⁹

V roku 2009 Stratégia národnej bezpečnosti Ruska varovala, že kriminalizácia ekonomiky môže ohroziť vnútornú bezpečnosť krajiny.¹³⁰ V roku 2011 mala tieňová ekonomika krajiny podľa odhadov hodnotu asi 632 miliárd dolárov, čo je asi 35 % HDP krajiny. Hoci toto číslo v absolútnom vyjadrení kleslo z viac ako 70 % v roku 1994 na približne 28 % v roku 2010. Veľkosť ruskej tieňovej ekonomiky je 3,5-krát väčšia ako veľkosť iných krajín G7. Podľa Svetového ekonomického fóra má organizovaný zločin v krajine najvyššiu mieru škôd pre podniky v Európe a na celom svete. Napriek úsiliu krajiny riešiť tento problém bolo Rusko stále na 114. mieste zo 144 krajín, pokiaľ ide o ukazovatele kriminality WEF v roku 2012. Nedostatok nariadení a zákonov umožnil zločineckým organizáciám rozšíriť svoje pôsobenie do rôznych ekonomických sektorov, ako je stavebníctvo, bankovníctvo a hutníctvo. Organizovaný zločin podľa ministerstva vnútra kontroluje viac ako tisíc firiem. Úspech organizovaného zločinu možno pripísať účasti niektorých členov politickej a ekonomickej elity krajiny. Skorumpovaní úradníci dávajú zločineckým organizáciám licencie a povolenia, ako aj rôzne výhody, ako sú colné výnimky a štátny majetok. Strážcovia zákona tiež chránia zločineckých šéfov tým, že eliminujú ich rivalov. Významná časť príjmov z trestnej činnosti sa perie prostredníctvom fiktívnych spoločností a offshore bánk. Rusko bolo identifikované ako jeden z najväčších vývozcov nezákonných peňazí v poslednom desaťročí. Od roku 1994 do roku 2011 hospodárstvo krajiny stratilo viac ako 200 miliárd dolárov v dôsledku odlivu financií. Odlevy sú odrazom príjmov z trestnej činnosti a korupcie a negatívne vplývajú na ekonomiku krajiny. V roku 2010 súd odsúdil Zakharyho Kalasokhova, ktorý bol tiež známy ako Shakro-Moloody, na 7 rokov väzenia za pranie špinavých peňazí a organizovanie zločineckej skupiny. Súd poznamenal, že „gang“ prepral približne 8 miliónov dolárov prostredníctvom realitných spoločností v tretích krajinách. V júli 2011 Barack Obama označil Brothers Circle za nadnárodnú zločineckú organizáciu. Prezident to oznámil vo výkonnom nariadení, ktorého cieľom je zablokovať majetku organizácie. Ministerstvo financií USA uvalilo rôzne sankcie na jednotlivcov spojených s Brothers' Circle. Tieto akcie

¹²⁹taktiež

¹³⁰SUKHARENKO, Alexander. *Russian Organized Crime and It's Impact on Foreign Economies* [elektronický zdroj]. Institute for Security and Development Policy [2013], online. 3 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://isdip.eu/content/uploads/publications/2013-sukharenko-russian-organized-crime.pdf>

zabránili Američanom vykonávať transakcie s týmito jednotlivcami. Cieľom týchto akcií je predchádzať praniu špinavých peňazí a narúšať činnosť tých, ktorí podporujú alebo konajú za skupinu.¹³¹

Mnoho ľudí hovorí o Rusku ako o mafiánskom štáte, ale čo to vlastne znamená? Podľa španielskeho prokurátora Josého Grindu Gonzleza tento výraz znamená, že Kremlin ovláda zločinecké organizácie pôsobiace v jeho krajine.¹³² Pravda je taká, že Kremlin nekontroluje ruský organizovaný zločin. Namiesto toho sa mu pod Putinom darí vďaka tomu, ako funguje system krajiny. V Rusku je vysoká miera korupcie, čo vytvára prostredie, ktoré podporuje kriminalitu. Strážcovia zákona v roku 2016 urobili ráziu v byte vysokopostaveného dôstojníka protikorupčnej divízie ruskej polície. Počas prehliadky nehnuteľnosti v Rusku vyšetrovatelia objavili viac ako 123 miliónov dolárov v hotovosti. Predpokladá sa, že peniaze boli spoločným fondom organizovanej zločineckej skupiny známej ako „vlkodlaci“. Putin opakovane priznal korupciu v krajine. Putin neprejavil známky toho, že by vyvíjal nejaké výrazné úsilie na kontrolu ruského organizovaného zločinu. Namiesto toho sa uchýlil k sérii verejných prejavov odhodlania. Spojenie medzi bohatými a zločineckými organizáciami sa zvyčajne spája s lukratívnymi obchodnými vzťahmi.¹³³

V USA prevládajú trestné činy občanov bývalého Sovietskeho zväzu, presúvajú sa do rôznych legítimných podnikov, ako je filmový a textilný priemysel.¹³⁴ Tieto podniky sa však využívajú aj na pranie špinavých peňazí. Ide o jeden z najvýznamnejších prípadov aktivít ROC v krajine. Prípad, ktorý zahŕňal obvinenie niekoľkých jednotlivcov a spoločností vládou USA za ich údajnú úlohu pri praní viac ako 7 miliárd dolárov prostredníctvom Bank Of New York, ilustruje rôzne ekonomické problémy, ktorým krajina čelí. Prané peniaze pochádzajú z trestnej činnosti v Rusku, ako aj peniaze, ktoré sa skrývali, aby ich vláda neregulovala. Ruský organizovaný zločin využíva rôzne finančné inštitúcie, ako napríklad BONY, na pranie svojich špinavých peňazí. Pomáhajú tiež ruským štátnym príslušníkom a spoločnostiam presúvať ich

¹³¹taktiež

¹³²GALEOTTI, Mark. *Gangster's paradise: How organised crime took over Russia: Under Vladimir Putin, gangsterism on the streets has given way to kleptocracy in the state.* [elektronický zdroj]. The Guardian [2018], online. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/23/how-organised-crime-took-over-russia-vory-super-mafia>

¹³³taktiež

¹³⁴FINCKENAUER, James. *Russian organized crime in the United States* [elektronický zdroj]. Office of Justice [2007], online. 5 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/218560.pdf>

aktíva z krajiny, aby sa vyhli úradom. Prípady ukazujú na diverzifikáciu nelegálnych a legálnych aktivít. Kombinácia rôznych nezákonných aktivít vykonávaných ruskými skupinami organizovaného zločinu a aktivít ich pridružených spoločností neuveriteľne sťažuje americkým orgánom činným v trestnom konaní predchádzať praniu špinavých peňazí. Veľmi cenné sú pre nich aj znalosti, ktoré majú niektorí z tých, ktorí sú zapojení do aktivít ROC o finančných schémach. Niektorí z tých, ktorí sú spojení s organizáciou, pracujú v legítimných odvetviach hospodárstva.¹³⁵

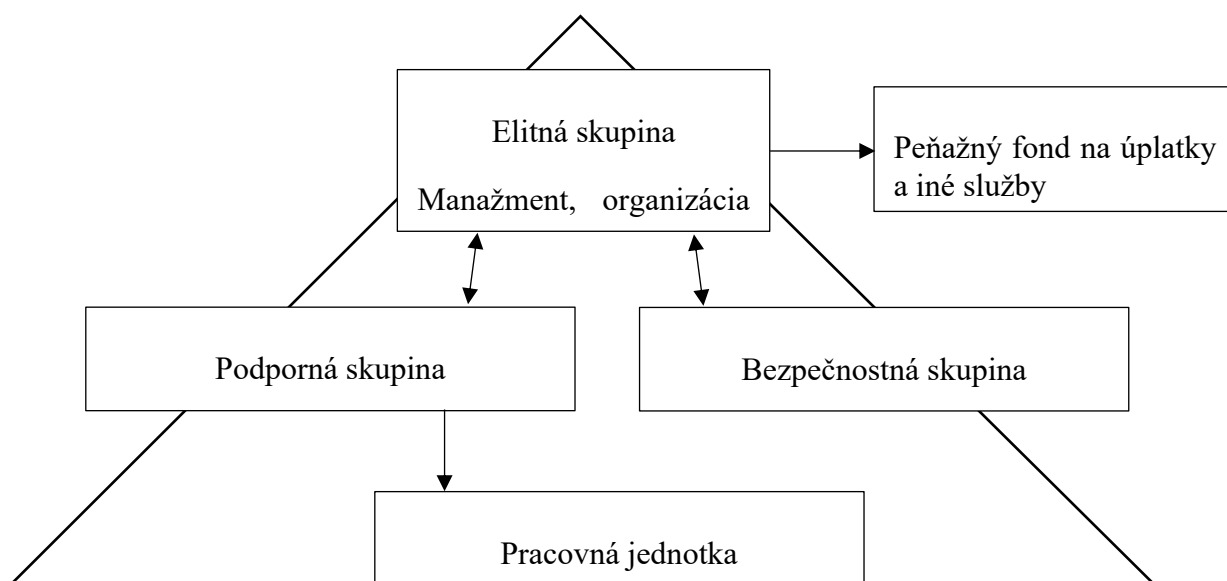
Za posledné tri desaťročia sa zvýšil objem peňazí, ktoré si Rusko, Ukrajina a ďalšie bývalé sovietske štáty navzájom stiahli.¹³⁶ To viedlo k tomu, že mnohé z týchto prostriedkov boli investované do podzemných ekonomík. V období medzi rokmi 1994 a 2011 bola takmer polovica ruského HDP vytvorená z podzemných aktivít. Rozpad Sovietskeho zväzu mal za následok stratu niekoľkých miliárd dolárov kapitálu. To malo slúžiť na vzdelávanie, zdravotníctvo a infraštruktúru. Podľa analýzy vykonanej Global Financial Integrity v rokoch 1994 až 2013 ruské elity poslali do rôznych krajín viac ako 211 miliárd dolárov. Množstvo nezákonných peňazí, ktoré v tomto období prúdilo až do bývalého Sovietskeho zväzu, presahovalo 764 miliárd dolárov. Napriek zisteniam bol problém prania špinavých peňazí a skrývania naďalej veľkým problémom. Od invázie na Ukrajinu USA a ich spojenci vynaložili obrovské úsilie na nájdenie týchto aktív. Napriek úsiliu sa však podarilo získať späť len malú časť z celkového množstva peňazí. Pred vypuknutím pandémie COVID-19 bolo Rusko domovom viac ako 12 miliónov migrantov. Mnohí z týchto jednotlivcov pochádzali zo Strednej Ázie a boli zneužívaní a zotročení v podzemnej ekonomike krajiny. Často nemajú prístup k dávkam a sú nútení pracovať v nebezpečných podmienkach. Migrácia do Ruska bola označovaná ako reverzná migrácia. Vyskytlo sa to z oblastí, ktoré boli kedysi pod sovietskou nadvládou. Vzhľadom na nedostatok účinných opatrení na riešenie problematiky obchodovania s prácou sa neočakáva, že by sa situácia v blízkej budúcnosti výrazne zlepšila. Napriek poklesu násilného charakteru organizovaného zločinu stále zostáva hrozbou. Prepojenie medzi štátom a organizovaným zločinom je menej zjavné, ale považuje sa za škodlivé. Zločinecké organizácie pôsobiace v bývalom Sovietskom zväze sa stali kľúčovými

¹³⁵taktiež

¹³⁶SHELLEY, Louise. *Post-Soviet Organized Crime: Implications for Economic, Social and Political Development* [elektronický zdroj]. 4. vyd.: The Journal of Post-Soviet Democratization [2022], online. 411- 419 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: https://traccc.gmu.edu/wp-content/uploads/2023/02/Shelley_Problem-of-Org-Crime-in-Post-Soviet-Development.pdf

hráčmi v globálnej zločineckej sieti. Sú zodpovední za vydieranie prostredníctvom ransomvéru, narušenie životne dôležitej infraštruktúry a online predaj falšných a podradných liekov.¹³⁷

Tabuľka 2 Schéma ruskej mafie

Vlastné spracovanie autora podľa: FAS INTELLIGENCE RESOURCE PROGRAM. *Russian organized crime: Organization and Structure* [elektronický zdroj]. Fas Intelligence Resource Program, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://irp.fas.org/world/para/docs/rusorg3.htm>

Jednotlivé bunky ovláda šéf mafie cez sprostredkovateľa, ktorý je prostredníkom medzi šéfom a jeho podriadenými. Kriminálne bunky v spodnej časti sú zamerané na rôzne druhy aktivít, ako je prostitúcia, drogy a politické kontakty. Na vrchole je skupina elitných jednotlivcov, ktorých chráni bezpečnostný personál a pomocný personál. Vedenie pouličných

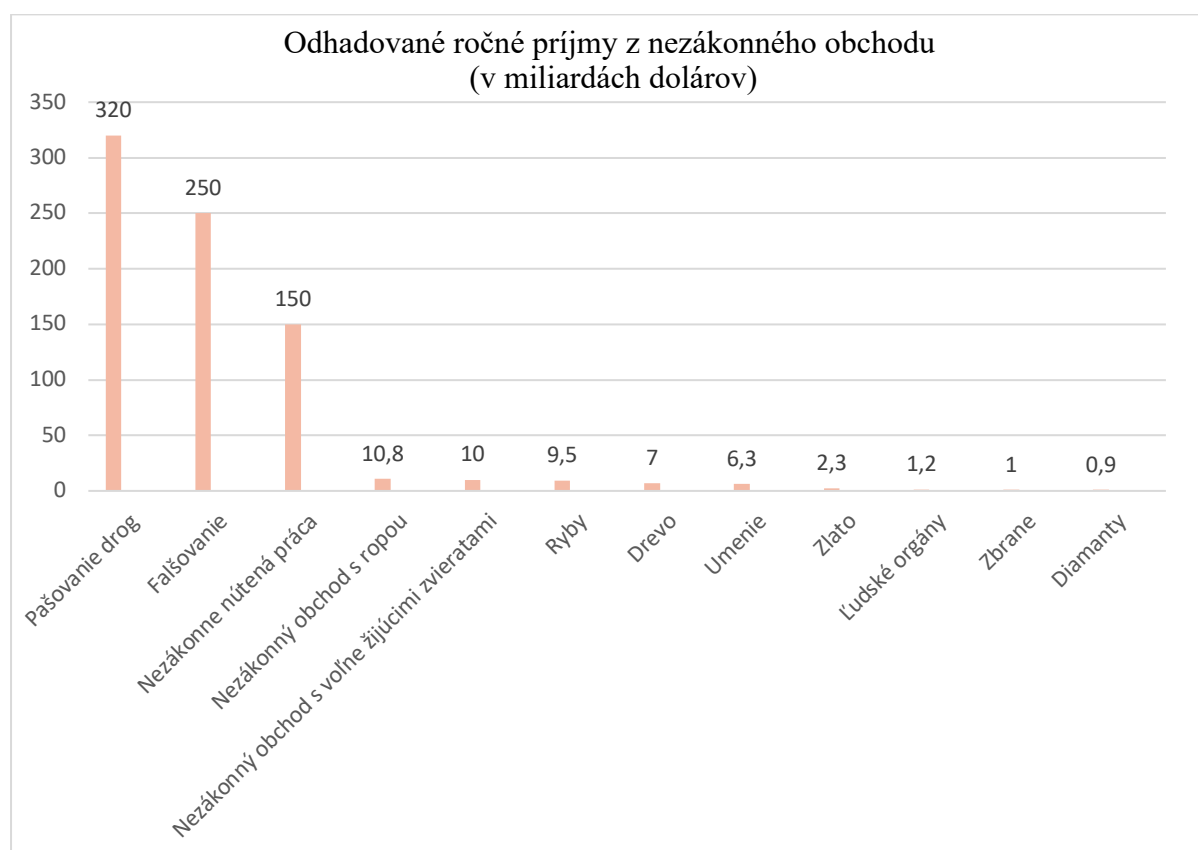
¹³⁷taktiež

gangov sa ich prevádzkovateľom neprezrádza. Aby sa minimalizovalo riziko odhalenia, stratégia a plánovanie sa vykonávajú na najvyššej úrovni.¹³⁸

¹³⁸FAS INTELLIGENCE RESOURCE PROGRAM. *Russian organized crime: Organization and Structure* [elektronický zdroj]. Fas Intelligence Resource Program, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://irp.fas.org/world/para/docs/rusorg3.htm>

3.7 Rozmery globálnej trestnej činnosti: Odhadované príjmy z nelegálneho obchodu

Graf 8 Odhadované ročné príjmy z nezákonného obchodu podľa jednotlivých sektorov v roku 2011

Vlastné spracovanie autora podľa: MCCARTHY, Niall. *Crime Could Account For 1.5% Of The World's GDP* [elektronický zdroj]. Statista Research Department [2016], online. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.statista.com/chart/4441/annual-revenues-of-illicit-trade/>

Je ťažké presne určiť, koľko zločinecké siete ročne zarobia. UNODC odhaduje, že nezákonný obchod vrátane obchodovania s drogami a falšovania prináša približne 870 miliárd dolárov. To predstavuje asi 1,5 % svetového HDP. Správa z roku 2011 vydaná globálnou

organizáciou pre finančný dozor Global Financial Integrity odhalila, že obchodovanie s drogami a falšovanie sú jedny z najlukratívnejších svetových sektorov nelegálneho obchodu.¹³⁹

Graf nám predstavuje 12 odvetví nelegálnych činností a ich odhadované ročné príjmy z nelegálneho obchodu v miliardách dolárov. Podľa Global Financial Integrity je najlukratívnejšie odvetvie pašovanie drog a naopak najmenej lukratívne odvetvie je nelegálny obchod s diamantmi. Diamanty sú všeobecne vzácny a drahý komoditný tovar, preto by sa mohlo zdať, že obchod s touto komoditou je veľmi lukratívny. Existuje niekoľko dôvodov prečo sú iné odvetvia viac lukratívne. Napríklad diamantový priemysel je silne regulovaný, čo znižuje príležitosti nelegálneho obchodu.

¹³⁹ MCCARTHY, Niall. *Crime Could Account For 1.5% Of The World's GDP* [elektronický zdroj]. Statista Research Department [2016], online. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.statista.com/chart/4441/annual-revenues-of-illicit-trade/>

Diskusia

Práve drogové kartely a zločinecké štruktúry v kontexte s ekonomikou sú často málo spomínaná téma, ktorej sa venuje menej pozornosti na globálnych fórach. Je to jeden z faktorov, ktorý dokáže krajiny veľmi ovplyvniť v negatívnom zmysle. Najmä kvôli týmto vplyvom majú krajiny menšiu konkurenciu schopnosť sa začleniť do globálneho ekonomického prostredia, keď musia použiť veľa vládnych výdavkov na odbúranie negatívnych faktorov na vnútornom trhu.

V Afrike je rozsiahly obchod s drogami ako je kokaín, heroín alebo marihuana, sú vyrábané a distribuované z rôznych regiónov Afriky. Drogové kartely využívajú rozvetvené drogové siete spolu so slabými kontrolami hraníc a korupciou. Tieto organizácie destabilizujú regióny, vedú k násiliu a porušovaniu ľudských práv a predstavujú výzvu pre medzinárodnú bezpečnosť. V Brazílii kontrolujú drogové kartely obchod s kokaínom a inými drogami, najmä vo veľkých mestách a favelách. Majú významný vplyv na spoločnosť a hospodárstvo krajiny, pretože vedú k násiliu a kriminalite. Afganistan, ktorý je hlavným producentom ópia a heroínu, finančne podporuje výrobou a obchodom s drogami rôzne ozbrojené skupiny, čo vedie k destabilizácii krajiny a ohrozeniu bezpečnosti.

V Taliansku sú rôzne zločinecké štruktúry ako napríklad Cosa Nostra na Sicílii, ktoré sú zapojené do obchodu s drogami, vydierania a ďalších foriem organizovaného zločinu. Tieto organizácie majú hlbokú históriu v talianskej spoločnosti a majú významný vplyv na hospodárstvo a politiku. Aj napriek tomu, že je Japonsko pomerne izolované od medzinárodných zločineckých trás, stále sa nájdu organizované štruktúry, ktoré profitujú z obchodovania s drogami, pašovania ľudí a iných nelegálnych aktivít. V Rusku je prítomný rozsiahly organizovaný zločin, ktorý zahŕňa obchod s drogami, pašovaním zbraní a inými nezákonnými aktivitami. Tieto skupiny sú často v blízkom spojení s politickými a podnikateľskými elitami, čo spôsobuje vysokú mieru korupcie a nestability v regióne.

Všetky krajiny musia stabilizovať svoju vnútornú situáciu na lepšie fungovanie ekonomiky, bezpečnosti a politiky. Musia zaviesť reštriktívne opatrenia a vytvoriť dostatok pracovných miest v legítimnej ekonomike na odbúranie týchto negatívnych vplyvov.

Záver

Na základe informácií, ktoré sme zhromaždili počas písania diplomovej práce sme dospeli k záveru, že drogové kartely a zločinecké štruktúry tvoria veľkú hrozbu pre spoločnosť, bezpečnosť a hlavne negatívne ovplyvňujú hospodárske napredovanie krajín. V práci sme sa zamerali na vývoj organizovaných skupín v minulosti, v krajinách ako je Afrika, Brazília, Afganistan, Taliansko, Japonsko a Rusko. Prácu sme prepojili so súčasnými trendmi ekonomického vývoja krajín.

Drogové kartely možno považovať za jednu z najväčších hrozieb pre globálnu bezpečnosť a stabilitu národov, ako vyplýva aj z našej práce. Tieto skupiny sa podieľajú na výrobe, distribúcii a predaji veľkého množstva nelegálnych drog. Sú spájané s násilím, korupciou, nestabilitou krajín alebo inými nelegálnymi činnosťami, čo má vážny dopad nie len na jednotlivcov, ale na celú krajinu, či spoločenstvá. Za najväčší problém spojený s týmito skupinami považujeme ich schopnosť infiltrovať sa do rôznych inštitúcií, čím dokážu vytvárať skorumpovanosť verejných činiteľov, ktorí by mali pomáhať bežným jednotlivcom. Táto zraniteľnosť systému im umožňuje vykonávať svoje nelegálne aktivity bez následkov alebo represíí zo strany zákona. Drogové kartely majú okrem nárastu kriminality za následok destabilizáciu hospodárskeho sektora krajín. Efektívne riešenie tejto situácie si vyžaduje komplexný prístup a spoluprácu nie je len medzi postihnutými krajinami, ale aj na medzinárodnej úrovni.

Zločinecké štruktúry sú komplexnejším fenoménom, majú vplyv na rôzne aspekty spoločnosti, ktoré prispievajú k narastajúcemu stupňu kriminality a násiliu vo svete. Ako sme už spomínali v záverečnej práci, jedným z charakteristických znakov tejto štruktúry je hierarchia. Vodcovia skupín sú často pod minimálnym rizikom odhalenia ich identity, pretože organizáciu riadia z úzadia. Za ich významný aspekt je možné považovať ich globálnu pôsobnosť. Napriek tomu, že sa právne orgány snažia bojovať proti nim je ich účinnosť často obmedzená. Zločinecké štruktúry predstavujú závažný problém pre spoločnosť, pretože sú odolné proti opatreniam, čo z nich robí výzvu pre bezpečnostné a právne systémy vo svete.

Za najväčší rozdiel medzi týmito dvomi skupinami je ich zameranie. Zatiaľ, čo sa drogové kartely sústreďujú najmä na drogy, tak zločinecké štruktúry majú širšie zameranie, venujú sa napríklad obchodu s ľuďmi alebo s drogami, pašovaniu zbraní, vydieraniu a iným nelegálnym činnostiam.

Minulosť krajín bola kľúčovým bodom pre vznik organizovaných skupín, práve vtedy boli štáty labilnejšie na skorumpovanosť a nestabilitu. Vo svete sa nachádza množstvo

drogových kartelov a zločineckých štruktúr. Tieto skupiny dokážu ovplyvňovať krajiny najmä v negatívne, o čom nasvedčuje zvýšenie kriminality, neschopnosť legítimnej ekonomiky vytvárať dôchodkovo lukratívne miesta, ako je tomu napríklad v Afrike a odlevu zahraničných investícií. Za hlavný dôvod straty PZI je neschopnosť vlád zabrániť organizovanému zločinu alebo jeho dopady aspoň znížiť.

Západná Afrika čelí problému s kokaínom, zatiaľ čo Východná Afrika sa zaoberá heroínom a Južná Afrika s ATS a kanabisom. Nedostatočná bezpečnosť hraníc umožňuje organizáciám presúvať drogy cez kontinent. Pre obchod s drogami sa niektoré regióny stali nestabilnými. Korupcia a nelegálne finančné toky ohrozujú ekonomický rozvoj a spôsobujú nárast kriminality. Afrika sa snaží riešiť tento problém prostredníctvom rôznych iniciatív a spolupráci s medzinárodnými organizáciami.

Účinné opatrenia na boj proti obchodu s drogami v Brazílii sú nevyhnutné z hľadiska bezpečnosti krajiny a jej obyvateľov. Napriek výzvam, ako je rozsiahla hranica s hlavnými producentami drog a nedostatok zdrojov, sú viditeľné pokroky, najmä v oblasti monitorovania a medzinárodnej spolupráce. Negatívne dopady drogovej vojny na ekonomiku a komunity sú značné. Je nevyhnutné aby ďalšie politiky zohľadnili komplexnosť problému a sústredili sa na zlepšenie sociálnej stability a ekonomickej perspektívy komunít, ktoré sú postihnuté obchodovaním s drogami.

Napriek opatreniam Talibanu obchod s drogami v Afganistane naďalej pokračuje, keďže poskytuje finančné zdroje pre mnohých ľudí, ale zároveň destabilizuje úsilie o rozvoj. Súčasná situácia zdôrazňuje potrebu koordinovaného medzinárodného úsilia na zmiernenie vplyvu obchodu s drogami a podporu pre udržateľné hospodárske alternatívy pre farmárov.

Talianska mafia a japonská Yakuza predstavujú významné vplyvy na svoje národné ekonomiky, pričom ich činnosti ovplyvňujú rôzne odvetvia a súvisia s politickými rozhodnutiami. Sú nie len zločineckými organizáciami, ale majú aj ekonomický dosah, ktorý sa prejavuje v rôznych aspektoch spoločnosti. Ich aktivita je spájaná s korupciou a využívaním slabín vo finančných systémoch, čo má nepriaznivý vplyv na transparentnosť a efektívnosť ekonomiky.

Organizovaný zločin a korupcia predstavujú vážne problémy pre Rusko, vážne ovplyvňujú bezpečnosť, ale aj hospodársku a globálnu stabilitu. Riešenie týchto problémov si vyžaduje nielen vnútroštátne úsilie, ale aj spoluprácu na medzinárodnej úrovni a implementáciu účinných opatrení a politík. Bez dôkladného a sústavného prístupu k týmto otázkam môže budúcnosť Ruska čeliť značným výzvam a rizikám.

Pre zlepšenie budúcnosti nami vybraných krajín je dôležité zlepšenie bezpečnosti, vytvorenie dostatočného množstva pracovných miest aj v časoch hospodárskej krízy. Tieto faktory sú jedny z kľúčových k zvýšeniu prílevu PZI. Aby krajiny mohli hospodársky napredovať je pre ne kľúčové obmedziť, či úplne zastaviť organizované skupiny, a tak obnoviť legitímny chod ekonomiky. Považujeme za nevyhnutné, aby každá krajina posilnila právny rámec a právomoc vyšetrovacích orgánov, taktiež aby investovala do prevencie drogovej závislosti a osvedy o rizikách a následkoch spojených s užívaním drog. Krajiny by mali naďalej prijímať medzinárodnú pomoc, krajinám odporúčame aj diverzifikovať ekonomiku, čo súvisí s rozvojom alternatívnych zdrojov príjmu pre obyvateľov postihnutých oblastí, aby sa znížila ich závislosť od príjmov z drogovej činnosti. Je nevyhnutné poskytovať sociálne programy a služby pre komunity postihnuté organizovaným zločinom s cieľom zlepšiť ich životné podmienky a podporiť sociálne začlenenie. Posilnenie integritného prostredia môže tiež pomôcť krajinám v boji proti korupcii a zabezpečení transparentnosti vo verejnom sektore, aby sa znížila možnosť prenikania organizovaného zločinu do inštitúcií a štátnych štruktúr.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

- [1] HICKEY, Eric. *Encyclopedia of Murder and Violent Crime* [elektronický zdroj]. 1. vyd. Thousand Oaks: Sage Publications, 2003. 550 s. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://books.google.cz/books?id=dDOW75aJMR8C>
- [2] MACIONIS, John. – GERBER, Linda. *Sociology*. 7. vyd. Toronto, Ontario: Pearson Education Canada, 2010. 688 s. [cit. 2024-03-01] ISBN: 978-01-380-0270-1
- [3] SMOLÍK J. et al. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. 1. vyd. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2007. 204 s. ISBN: 978-80-210-4438-8

Elektronické zdroje

- [1] Abdul, Mohamand et al. *Afghanistan Synthetic Drugs Situation Assessment: UNODC Global SMART Programme* [elektronický zdroj]. UNODC, [2017], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/scientific/Afghanistan_Synthetic_Drugs_Assessment-2017.pdf
- [2] ACLED. *Brazil: Coding decisions on gangs, unidentified armed groups, state forces, and more* [elektronický zdroj]. ACLED, [2023], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/zxpq>
- [3] ATTA-ASAMOA, Andrews. *Transnational Security Challenges and Statehood in Africa: A Case Study of Drug Trafficking in Ghana* [elektronický zdroj]. University of Cape Town [2014], online. 312 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://open.uct.ac.za/server/api/core/bitstreams/7c20d2b7-d7b5-4efc-96fd-993ba0f0b99a/content>

- [4] BARADEL, Martina. *Chance or hurdle? Covid-19 and Yakuza's adaptation skills* [elektronický zdroj]. Standing Group on Organised Crime [2020], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://standinggroups.ecpr.eu/sgoc/2020/05/27/covid-19-blog-20/>
- [5] BOIVIN, Rémi. *Drug trafficking networks in the world-economy* [elektronický zdroj]. Research Gate, [2013], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/bxit>
- [6] BRADFORD, James. – MANSFIELD, David. *Known Unknowns and Unknown Knowns: What we know about the cannabis and the Hashish trade in Afghanistan* [elektronický zdroj]. Open Edition Journals, [2019], online. 13 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://journals.openedition.org/echogeo/17626>
- [7] BRASIL, Fala. *Tráfico de drogas movimenta R\$ 19 bilhões por ano no Brasil: País é o segundo em consumo de drogas no mundo* [elektronický zdroj]. R7 [2022], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/wadi>
- [8] BREGOLINO, Jacopo. *How does mafia affect the Italian economy? A brief introduction* [elektronický zdroj]. The Economist, online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/aghg>
- [9] BYRD, William. *Responding to Afghanistan's Opium Economy Challenge: Lessons and Policy Implications from a Development Perspective* [elektronický zdroj]. The World Bank [2008], online. 30 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/753541468197330634/pdf/wps4545.pdf>
- [10] CASSAR, Claudine. *A brief history of the Yakuza in Japan* [elektronický zdroj]. Mafia News [2022], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://mafianews.org/yakuza-japan/?utm_content=cmp-true
- [11] CIA. *Brazil: South America*. [elektronický zdroj]. WFB [2024], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/brazil/>

- [12] CRETIN, Thierry. *What is a Mafia? Attempted Definition of Mafias* [elektronický zdroj]. France, [1995], online. 18 s. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/what-mafia-attempted-definition-mafias>
- [13] DAWI, Akmal. *Taliban's War on Drugs Going Strong, for Now* [elektronický zdroj]. VOA [2004], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/xp24>
- [14] DOMEGNI, Maxime. *Guide to Investigating Organized Crime in Africa* [elektronický zdroj]. Global Investigative Journalism Network, [2023], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://gijn.org/resource/guide-to-investigating-organized-crime-in-africa-intro/>
- [15] EPRS. *Afghan opium production reaches record high* [elektronický zdroj]. EPRS [2014], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://epthinktank.eu/2014/01/17/afghan-opium-production-reaches-record-high/>
- [16] FAS INTELLIGENCE RESOURCE PROGRAM. *Russian organized crime: Organization and Structure* [elektronický zdroj]. Fas Intelligence Resource Program, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://irp.fas.org/world/para/docs/rusorg3.htm>
- [17] FAZLI, Shehryar. *Narcotics Smuggling in Afghanistan: Links between Afghanistan and Pakistan* [elektronický zdroj]. The Global Initiative Against Transnational Organized Crime, [2022], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2022/06/narcotics-smuggling-in-afghanistan-paper.pdf>
- [18] FELBAB-BROWN, Vanda. *Pipe dreams: The Taliban and drugs from the 1990s into its new regime* [elektronický zdroj]. Brookings, [2021], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.brookings.edu/articles/pipe-dreams-the-taliban-and-drugs-from-the-1990s-into-its-new-regime/>

- [19] Fevrier, Vincent. *Recent Government Efforts to Tackle Drug Trafficking Across Brazil and the Amazonas Region* [elektronický zdroj]. Intelligence Fusion [2018], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/shs8>
- [20] FICKENAUER, James. – VORONIN, Yuri. *The Threat of Russian Organized Crime* [elektronický zdroj]. 2. vyd. Washington, DC: U.S. Department of Justice, [2001], online. 33 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/187085.pdf>
- [21] FINCKENAUER, James. *Russian organized crime in the United States* [elektronický zdroj]. Office of Justice [2007], online. 5 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/nij/218560.pdf>
- [22] FREW, Alex. *Black economy 4.5% of Japan's output* [elektronický zdroj]. Hong Kong: CNN [2001], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://edition.cnn.com/2001/BUSINESS/asia/05/24/japan.economy/>
- [23] FROLAND, Marcus. „Cartel“ vs „Mafia“: *Unveiling the Distinctive World of Organized Crime* [elektronický zdroj]. [2024], online. [cit. 2024-28-03] Dostupné na: <https://lnk.sk/ckaq>
- [24] GALEOTTI, Mark. *Gangster's paradise: How organised crime took over Russia: Under Vladimir Putin, gangsterism on the streets has given way to kleptocracy in the state.* [elektronický zdroj]. The Guardian [2018], online. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.theguardian.com/news/2018/mar/23/how-organised-crime-took-over-russia-vory-super-mafia>
- [25] GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Italy* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/italy>
- [26] GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Japan* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/japan>

- [27] GLOBAL ORGANIZED CRIME INDEX. *Russia* [elektronický zdroj]. Global Organized Crime Index [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://ocindex.net/country/russia>
- [28] HAQ, Ikramul. *Pak-Afghan Drug Trade in Historical Perspective* [elektronický zdroj]. Asian Survey, [1996], online. 948 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://procon.bg/article/pak-afghan-drug-trade-historical-perspective>
- [29] JAPANWALA, Zoya. *How Mexico and Brazil's Criminal Organisations Are Profiting from the Pandemic* [elektronický zdroj]. LSE [2022], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://blogs.lse.ac.uk/lseupr/2022/02/11/how-mexico-and-brazils-criminal-organisations-are-profiting-from-the-pandemic/>
- [30] JOHNSON, Lisa. *Yakuza: Past and Present* [elektronický zdroj]. U.S. Department of Justice, online. 10 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/yakuza-past-and-present>
- [31] KAFEERO, Stephen. *Guide to Investigating Organized Crime in Africa: Drug Trafficking* [elektronický zdroj]. Global Investigative Journalism Network, [2022], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://gijn.org/resource/guide-to-investigating-organized-crime-in-africa-drug-trafficking/>
- [32] KAMMINGA, Jorrit. *Opium Poppy Licensing in Turkey: A model to solve Afghanistan's illegal opium economy?* [elektronický zdroj]. International council on security and development, [2011], online. 63 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/eico>
- [33] KHAN, Amina. *Afghanistan and the drug trade: Strategic Studies* [elektronický zdroj]. 3. vyd. Institute of Strategic Studies Islamabad, [2015], online. 162-182 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.jstor.org/stable/45242584>

- [34] KLEIN, David. Expert: *Italian Mafia has Mastered Complex Economic Schemes* [elektronický zdroj]. OCCRP [2021], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.occrp.org/en/daily/14254-expert-italian-mafia-has-mastered-complex-economic-schemes>
- [35] LOPRESTO, Ducio. *Mafia, Institutions and GDP: An Econometric Estimation of the Effects of Organized Crime in Italy* [elektronický zdroj]. City University London [2015], online. 39 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://www.icsaicstoria.it/wp-content/uploads/2018/06/Lopresto-FINAL-word.pdf>
- [36] MAAS, Citha. *Afghanistan's Drug Career: Evolution from a War Economy to a Drug Economy* [elektronický zdroj]. German Institute for International and Security Affairs [2011], online. 32 s. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2011/12/SWP-Afghanistans-Drug-Career-Progression-2011.pdf>
- [37] MALTSEV, Yuri. *Economics of Russian Crime: Russia Urgently Needs to Create a Stable, Orderly Society Based on an Effective Market* [elektronický zdroj]. Foundation for Economic Education [1995], online. [cit. 2024-24-02] Dostupné na: <https://fee.org/articles/economics-of-russian-crime/>
- [38] MANJARRES, Juliana. *Brazil's Drug War Costs Favela Economies Millions: Study* [elektronický zdroj]. In Sight Crime [2023], online. [cit. 2024-29-01] Dostupné na: <https://insightcrime.org/news/brazils-drug-war-costs-favela-economies-millions-study/>
- [39] MARIA-COSTA, Antonio. *Drug trafficking as a security threat in West Africa* [elektronický zdroj]. UNODC [2008], online. 50 s. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Drug-Trafficking-WestAfrica-English.pdf>

- [40] MARTINEZ, Ramona. *An Inside Look At Organized Crime In Japan* [elektronický zdroj]. NPR [2012], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://www.npr.org/sections/pictureshow/2012/08/20/159404527/an-inside-look-at-organized-crime-in-japan>
- [41] MATSANGOU, Elizabeth. *Organized crime: the economic under belly* [elektronický zdroj]. World Finance, online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://lnk.sk/vwfy>
- [42] MCCARTHY, Niall. *Crime Could Account For 1.5% Of The World's GDP* [elektronický zdroj]. Statista Research Department [2016], online. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://www.statista.com/chart/4441/annual-revenues-of-illicit-trade/>
- [43] MEDINA. - SCHNEIDER. *Japan: Shadow economy* [elektronický zdroj]. The Global Economy [2018], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: https://www.theglobaleconomy.com/Japan/shadow_economy/
- [44] MIRAGLIA, Paula. *Drugs and Drug Trafficking in Brazil: Trends and Policies* [elektronický zdroj]. Foreign Policy at Brookings, [2016], online. 10. s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/miraglia-brazil-final.pdf>
- [45] MORGAN, Anthony.- DOWLING, Christopher. *Trends and issues in crime and criminal justice: Enablers of illicit drug trafficking by organised crime groups* [elektronický zdroj]. Australian Government: Australian Institute of Criminology, [2023], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/369058624_Enablers_of_illicit_drug_trafficking_by_organised_crime_groups
- [46] MUTASEM, Mohammad. *Drug Trafficking in Afghanistan: Criminalization, Investigation and Prosecution* [elektronický zdroj]. Hamburg, [2021], online. 206 s. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/dcjm>

- [47] NATIONAL POLICE AGENCY. *Crime Situation in 2022* [elektronický zdroj]. National Police Agency [2023], online. 6 s. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: https://www.npa.go.jp/english/crime_situation_in_2022_en.pdf
- [48] NEWSHAM, Grant. *Corporate scandals among the ways Yakuza hurt Japan* [elektronický zdroj]. Asia Times [2020], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://asiatimes.com/2020/12/corporate-scandals-among-the-ways-yakuza-hurt-japan/>
- [49] O'DONNELL, Lynne. *The Taliban Have a New Drug of Choice* [elektronický zdroj]. Foreign policy [2023], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2023/09/13/taliban-afghanistan-drugs-ban-economy-opium-poppy-meth-heroin-trade/>
- [50] RODRIGUEZ, Hunter. *Origins of the Italian Mafia* [elektronický zdroj]. Italian Culture, [2021], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://nuitalian.org/2021/12/16/origins-of-the-italian-mafia/>
- [51] ROUSSEAU, Yann. *Yakuza Blues: Japan's Notorious Gangsters Hit Hard By COVID* [elektronický zdroj]. World Crunch [2021], online. [cit. 2023-18-12] Dostupné na: <https://worldcrunch.com/culture-society/yakuza-blues-japan39s-notorious-gangsters-hit-hard-by-covid>
- [52] SANDERSON, Rachel. *Beware Italy's „mafia entrepreneurs”* [elektronický zdroj]. The Japan Times [2022], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2022/09/21/commentary/world-commentary/italian-mafia/>
- [53] SHELLEY, Louise. *Post-Soviet Organized Crime: Implications for Economic, Social and Political Development* [elektronický zdroj]. 4. vyd.: The Journal of Post-Soviet Democratozation [2022], online. 411- 419 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: https://traccc.gmu.edu/wp-content/uploads/2023/02/Shelley_Problem-of-Org-Crime-in-Post-Soviet-Development.pdf

- [54] SMITH, Alexandra. *Recent Central American History: Historical Background on Drugs in Brazil* [elektronický zdroj]. UVM, [2020], online. [cit. 2024-07-01] Dostupné na: <https://blog.uvm.edu/sosten-centralamerica/2020/05/14/historical-background-on-drugs-in-brazil/>
- [55] STATISTA. *Reports of suspected mafia-related money laundering in Italy in 2019, by macro-region* [elektronický zdroj]. Statista Research Department [2024], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/722580/reports-of-suspected-money-laundering-by-mafia-in-italy/>
- [56] STONE, Rupert. Afghanistan's drug trade is booming under Taliban rule [elektronický zdroj]. Atlantic Council [2022], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/southasiasource/afghanistans-drug-trade-is-booming-under-taliban-rule/>
- [57] SUKHARENKO, Alexander. *Russian Organized Crime and It's Impact on Foreign Economies* [elektronický zdroj]. Institute for Security and Development Policy [2013], online. 3 s. [cit. 2024-23-02] Dostupné na: <https://isd.eu/content/uploads/publications/2013-sukharenko-russian-organized-crime.pdf>
- [58] TABUCHI, Hiroko. *Japan Pushing the Mob Out of Businesses* [elektronický zdroj]. The New York Times [2010], online. [cit. 2024-18-02] Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2010/11/19/business/global/19yakuza.html>
- [59] UMICH. *History of Sicily and the Origins of the Mafia* [elektronický zdroj]. UMICH, online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://websites.umich.edu/~thefafia/RevisedHistory.htm>
- [60] UNITED NATIONS. *Bulletin on narcotics: Double issue on the nature and extent of drug abuse problems and social responses* [elektronický zdroj]. 38 vyd. Vienna, [1986], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.ojp.gov/pdffiles1/Digitization/119678NCJRS.pdf>

- [61] UNIVERSITY OF MARYLAND. *How Mafia Crackdowns Drive Competition and Innovation in Local Economies* [elektronický zdroj]. University of Maryland [2024], online. [cit. 2024-15-02] Dostupné na: <https://www.rhsmith.umd.edu/research/how-mafia-crackdowns-drive-competition-and-innovation-local-economies>
- [62] UNODC. *African Union Plan of Action Drug Control and Crime Prevention (2019-2023)* [elektronický zdroj]. UNODC [2019], online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: https://sherloc.unodc.org/cld/en/treaties/strategies/african_union/aun0003s.html
- [63] UNODC. *Drug trafficking* [elektronický zdroj]. UNODC, [2018], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: <https://www.unodc.org/e4j/zh/organized-crime/module-3/key-issues/drug-trafficking.html>
- [64] UNODC. *Drug Trafficking and Cultivation: Drug Seizures* [elektronický zdroj]. UNODC, online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: <https://dataunodc.un.org/dp-drug-seizures>
- [65] UNODC. *South Africa country profile on drugs and crime* [elektronický zdroj]. UNODC, [1999], online. [cit. 2024-03-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/southafrica/sa_drug.pdf
- [66] UNODC. *Understanding Illegal Methamphetamine Manufacture in Afghanistan* [elektronický zdroj]. UNODC, [2023], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/briefs/Methamphetamine_Manufacture_in_Afghanistan.pdf
- [67] UNODC. *UNODC Launches Centre of Excellence to Fight Drug Trafficking in Brazil* [elektronický zdroj]. UNODC [2021], online. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2021/February/unodc-launches-centre-of-excellence-to-fight-drug-trafficking-in-brazil.html>

- [68] UNODC. *World Drug Report 2023: Sharp increase in cocaine seizures in the Sahel and a prevalence of cannabis and opioid use higher than global averages* [elektronický zdroj]. UNODC [2023], online. [cit. 2024-07-02] Dostupné na: https://www.unodc.org/westandcentralafrica/en/westandcentralafrica/press/world_drug_report_2023.html
- [69] UTRATA, Alina. - SCHICIANO, Christina. – BECKER, Jackie. *Russian Organized Crime* [elektronický zdroj]. Stanford [2014], online. 21 s. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://lnk.sk/arh6>
- [70] VENTSEL, Aimar. *The History of Russia's Underworld* [elektronický zdroj]. ICDS [2018], online. [cit. 2024-11-01] Dostupné na: <https://icds.ee/en/the-history-of-russias-underworld/>
- [71] WARD, Christopher. – BYRD, Wiliam. *Afghanistan's Opium Drug Economy* [elektronický zdroj]. World Bank [2004], online. 125 s. [cit. 2024-02-02] Dostupné na: <https://documents1.worldbank.org/curated/es/158651468767124612/pdf/311490PAPER0AF100SASPR0no051Dec0171.pdf>
- [72] WEBSTER, William. et al. *Russian Organized Crime and Corruption* [elektronický zdroj]. CSIS [2000], online. [cit. 2024-12-02] Dostupné na: <https://www.csis.org/analysis/russian-organized-crime-and-corruption>